

המלה

ישרו בערכה מסלה לאלקינו (ישעי' ס' ג')

ירחת — בנבדית ובאידית

מוקדש לעניני תורה ויהדות

יוצא לאור ע"י

ועד הרבנים דניו-יארק רבתי

חוברת יאיוב

ב"ה, חדשי כסלרמבת, ת"ש

שנה ר'

תכן הענינים:

שאלות הזמן: נמרר בכבי על הנשמות הטהורות; מלחמה נגד הקפאון; לאפטרופסי העוכון
למען החנוך המערכת
שנת האומות לישראל ומקורם הרב יוסף אל' הענקין
לדמותו של בעל ה"חפץ חיים" זצ"ל הרב אלתר ווילמובסקי
רבני ישראל שבגולה ובצרה קוראים לעזרה המערכת
הרב אברהם מילער ז"ל.

חדושי תורה: בענין ההששות בב' גיטין הרב שמואל קושעלעוויץ
ברין אכל שנפסל הרב מרדכי גופטער

אידישע אפטיילונג: דער גרויסער און הייליגער רופ; דאס פראבלעם פון בשר חזי — רעראקציע
די צוויי אויסגעלאָשענע שטערנס הרב משה מאיר יש
ועד הכשרות פלאַמבע גוטגעהייסען אין מעיאָר'ס קאָמיסיע רעפּאָרט.
טעטיגקייטען פון ועד הרבנים.

לוח ומודעות

"HAMSILOH"

Published by
RABBINICAL BOARD OF GREATER NEW YORK
229 East Broadway, New York, N. Y.

Vol. 4.

New York, Dec., 1939 - Jan., 1940.

No. 11-12.

תנאי החתימה:

לחצי שנה — \$1.00

לשנה — 2 דולר

המסלה

ישרו בערבה מסלה לאלקינו (ישעי' מ' ג')

ירחון — בעברית ובאידיש

מוקדש לעניני תורה ויהדות

יוצא לאור ע"י

ועד הרבנים דניו-יורק רבתי

חוברת יאיב.

ב"ה, חדשי כסלריטבת, ת"ש

שנה ד'

שאלות הזמן

נמרר בבכי על הנשמות הטהורות!

שימו על לבבכם מספר מד לקושרה
כי שקולה הריגתם להתאבל ולהתעפרה
כשריפת בית אלקינו! האולם והבירה —
ואספדה ואילילה, ואבכה בנפש מרה
(סינה)

ואתה בן אדם, בן העם המעונה, אם מקור דמעוטיך לא יבש עוד —
דמע תדמענה עיניך; אם כח עוד בך לבכות — בכה תבכה; ואם יכול
אתה עוד להתאנה האנה בשכרון מתנים:

על הגאון והצדיק הרב ר' ברוך דוב ליבוביטש זצ"ל, מאור עינינו שנדעך,
זה שלא היה לו בעולמו אלא תורה ובני תורה, ולא היה לו בחיים אלא זיו התורה
ואורה, זה שהרביץ תורה בהלוסק, כסלוצק, בסלבודקא, עד שגלה עם תורתו ובניו
תלמידיו עמו לקרימיניטשוג ומשם לוויילנא ולבסוף ייסד הכית הנאמן לישיבתו בקמניץ,
וכח ברזל היה לו לסבול רעב ומחסור, נדודים לאמריקא בשביל ישיבת-המדתו, אבל
רוחו הכביר לא עמד לו בראותו תורה ובני תורה נעלבים ע"י רשעי עולם וביחד עם
אותיות התורה פרחו נשמתו, בשמיני להודש כסלו, כעיר ווילנא.

על הפמיש החזק, שר התורה, גאון הסכרה הרב ר' שמעון יהודה הכהן
שקאפ זצ"ל, שמסר נפשו על הרבצת התורה, והקים אלפי גדולי תורה בישיבותיו
בטעלו, מאלטש, בריינסק ובגרודנה, ואף כאן זכינו ליהנות ממאור תורתו בישיבת
רי"א. גם גאון עוזינו זה פלח לנו בקרבו בראותו קן התורה שכוננו חרב וגזוליו
פורחים מקנם להציל נפשותיהם משיני החיות הטורפות וככה המאור הגדול הזה
וחשכו עינינו במ' למ"ח בגרודנה.

על הגאון הקדוש והטהור הרב ר' פסח פרוסקין זצ"ל, כוכב שהאיר שמינו
והגדיל תורה והאדירה כסלוצק, כשקלוב ובקוברין. אף הוא טלטל את עצמו לארצנו
להחיות נפשות תלמידיו החביבים עליו ולכסם את היכל תורתו, וגבור התורה הזה,

שמעולם לא נשא טינא על שום בריה, ולא יצא מתוך ד' אמות של הלכה, קדוש זה נדקר ע"י רשעי הנאצים ימ"ש, ה' יקום דמו, ונשמתו הטהורה עלתה השמימה. על כבוד קדושת אדמו"ר מסוקולוב, הרב הצדיק ר' יצחק זעליג מארגענ-שטערן זצ"ל, שלכו הטהור התפלג מכאב בשמעו השמועה הנוראה כי בנו החביב הרב הקדוש ר' מנחם מענדל זצ"ל, האב"ד בווענגרוב, נהרג ע"י רשעי תכל הנאצים ימ"ש הי"ד, והשלים נפשו על יחוד וקדוש השם וביום הקדוש שבו נשמותיהם הטהורות אל תחת כסא הכבוד.

על צדיק וקדוש נחמד למעלה ואהוב למטה הרב ר' מרדכי ראזען זצ"ל, אדמו"ר ממאנאסטרישין שנפל חלל בידי סמאי נפש אלה, ימ"ש הי"ד. גופו טהור ונשמתו טהורה ויצאה נפשו בקדושה ובטהרה. על חללי בת עמנו, אלפי קדושים וטהורים שהומתו ונמכחו ביסורים קשים ורעים על ידי חלאת מין האדם ימ"ש הי"ד. על אלה אנו בוכים ולבנו מתכווץ מכאב, כי היש מכאוב כמכאובינו?!

ואתם, צדיקים קדושים וטהורים, אל תחשו, אל דמי לכם, עמדו לפני פמליא של מעלה, דרשו מלפני כסא הכבוד נקמת דם עבדיו השפוך, ובקשו רחמים על שארית פליטת ישראל, כי כח אין בנו עוד לסבול חבלי משיח. קובעת כוס התרעלה כבר שתינו — מצינו עד למשקעה, כוס הרמעות כבר עלתה על גדותיה, וכן דוד עדיין לא בא! עד מתי, עד מתי נסבול?!

מלחמה נגד הקפאון

השולטים במחנה עצמנו ובשרנו ויערב לנו-אכל ושתה; באזנינו מצלצלות אנחות אחינו יללתי וועקתם, ואנו — אזנינו אטומות ואין אנחתם קורעת את לבבינו, ועדיין יש בנו מח וכח להתאסף לאספות, לחשוב חשבונות ולעסוק בקש ובגבבא, והרי אלו היו באמת אנקותיהם של אחינו המעונים חוררות עמוק ללבנו לא היינו יכולים לשבת אף רגע במנוחה בבתינו, כאבנו העכור לא היה גותן לנו לישן במנוחה, והיינו מתכנפים אנחנו, נשינו וטפנו בבתי כנסיותינו והיינו מרעישים שמים ושמי השמים בבכיותינו. היינו נרחפים, שלא מרעתנו ולא מתוך חשבון ותבנית מוכנה מראש, לרחובות ניו יארק לחוצות שיקאגא, לשווקי בוסטון, פילדלפיה, באלטימאר וכו', לגפי קרת וואשינגטאן הבירה ובאלפינו וברבבותינו היינו מתריעים ומפנינים יום ולילה עד שהיו קולנו וצעקת שברינו מועזעים את בני האדם היושבים במנוחה בארץ הפשית זו, והיה כל מי שזיק אנושי עוד פועם בתוכו מצטרף אתנו בשועתינו וקול ישראל הנענה היה נשמע מסוף מדינה זו

מלחמה לנו בקפאון הנורא השורר בתוכנו, בקפאון האוכל כל לחלוחית שכנו ומחליש כל רגש בקרבנו עד שהשמועות האיומות והמבהילות הבאות אלינו יום יום משרה הקטל של אחינו שבפולין ובשאר ארצות הרשע אין מדהימות אותנו, וגורלם הנורא של שלשת מיליוני טובי אחינו כמעט שאינו פונע את נפשותינו ואינו פוצע את לבותינו. כי הרי לולא הקפאון ולולא הרגש שניטל מאתנו, איך היינו קוראים בקר וצהרים על דמי אחינו הנשפכים בראש כל חוצות, על טפינו הנמסרים להרג וליסורים נוראים, על כבוד בנותינו המחולל ולא היינו מזרועים בכל רמ"ח אברינו; איך היינו קוראים על בתי מקרשינו, בתי מדרשינו ובתי ישיבותינו הנשרפים, על מחול השרים מסביב לספרי קרשינו הרשופים על ידי ידים טמאות, על כתם הצהוב שהוטל על אחינו לשאתו לחרפתם — ואנו יושבים בשלחה ואין לבנו מתכווץ מכאב; איך היינו קוראים על הרבר והחרב והרעב

לאפטרופסי העובון למען החנוך

כבר הגענו לידי כך, שאף אלה שאין עומדים אתנו במחנה האורתודוכסיה מודים כי על עברי פי פחת אנו עומדים, ועוד מעט וחלילה שנאבד את הנער שלנו, וגם הם כמונו יושבים על מרכבה זו ותוהים היאך לעצור בעד סכנת הטמיעה, ובעד זרם החיים שלא ישטוף את נעורינו לשרות אחרים. וכמדומה שאף בזה הכל מודים כי כל אלה הפרפורים והנסיונות שנעשו עד הנה בשרה החנוך על ידי עסקני החנוך השונים פשטו את הרגל, וכי מכל עמל שעמלנו ומכל הטפול שטפלנו לא נשארו לנו נושאי ברכה ופרי אלא הישיבות ובתי התלמוד תורה המצוינים. ועשרות שנות העבודה בחנוך למדונו, כי אלמלי היו לנו אמצעים חומרים למדי, ליסד בתי חנוך כאלה במדה מרובה ומספקת בכל שכונה ושכונה שבעיר זו, ובכל עיר ועיר מערי השרה, עד שלא היו העומדים בראש מוסדות אלה טרודים יום וליילה בכקשת אמצעי קיומיהם, ולא היו זקוקים לשכר לימוד של תלמידיהם, והמחנכים והמורים לא היו צריכים לתלות עיניהם ב„יוניאן“ שיבטיח משכורתם הצנומה, שאף היא אינה באה בזמנה — אלמלי כך, היו בתי חינוך הללו, ביחוד הישיבות, מכניסים תחת כנפיהם את החלק היותר גדול של ילדינו ונעורינו.

כמדומים אנו שכך הוא הדבר, ואלו היו עשירינו ונדבבינו ועסקנינו מ„החלונות הנבוהים“ שוכחים על מפלגיות ושנויי שיטות והיו יורדים לעומקו של המצב, והיו שואפים באמת להצלתו של הנער היהודי לא היה לנו מחסור באמצעים, כי הרי סוף סוף נתבעים אחינו אלה ונותנים לכל דבר שבעולם, ואם בתי הספר הנבוהים החולוניים נתמכים על ידיהם במיליונים היו בתי הספר שלנו נהנים לפחות באלפיהם וברכבותיהם, אלא שלא זכינו שעשירינו יעמדו על הנכה הנכון, ואין לבכם נוטה לעזור באמת לעמם הרצוי להחיות את רוחו ולכסס את קיומו, ולא שמענו עד עכשו שיוזלו מכספם סכומים גדולים והגונים להבטיח את קיומם של אלה בתי החנוך שעמדו בנסיון לחנך לנו דור שימשיך לשלשלת זו הנמשכת אלפי דור.

עד סופה ולא היתה העתונות הארצית רשאית לעבור בשתיקה על ימי הרמעות ונהרי-נחלי הרמים השוטפים, ואף הממשלה שלנו לא היתה יכולה לשבת במנוחה ולהסיח דעתה מגורלם של מיליוני בני אדם שבלי כל אשמה יד אויב נטויה עליהם להשמידם, להרגם ולאבדם...

וראי שכן היינו נוהגים אלמלא ההרגשה שנטמטה בתוכנו.

ולא קרירות היא זו שנרמה לטמטום לבנו, חלילה וחלילה שנאשים את עצמנו באשמה חמורה זו. אלא שקפאון הוא שבא עלינו, קפאון הרם וההרגשה שגרמו רבוי הצרות ותכופות היסורים. דמינו נקפא בתוכנו וכאלו מת לבנו בקרבנו. ונגד מדה זו אנו צריכים ללחום בכל תוקף.

כי סכנה בקפאון זה וסופו שמביא לידי יאוש ואפיסת יד, דברים שמביאים לידי חורבן עם חו"ש, והוא הוא שגרם ונורם לאדישות זו שאנו מוצאים בשכנינו ואפילו בטובים שבהם. כי קפאון זה שבא לנו מתוך תקף הכאב והיסורים והשתיקה הנגררת ממנו גורמים לקרירות גמורה מצד אלה שהכאב סוף סוף אינו לוגע לעצמם ולבשרם, ואיך יתעוררו הם אם בנו לא תהא תסיסה נוספת, ואיך נדרוש מהם עזרה, אם קולנו קול ענות חלושה היא.

אין הקפאון רשאי להיות שורר במחננו. ללחום עמדו אנו צריכים, כל נימה ונימה שבחינו צריכה להיות עדה לאנקת אחינו, כל כח שיש בנו צריך להמסר לעזרת אחינו. מעשים גדולים אנו צריכים לעשות, כי אך בשמים ובנו נחמת ותקוות אחינו האומללים. דם הרותח של אחינו צריך להמים את הקפאון שברמינו. אין אנו רשאים להיות שקטים, ולעסוק במנוחה בעניינינו, בזמן שבין מיליוני אחינו החרב עושה שמות.

אל נא נאשם בנפשותינו. יתעורר היחיד, יתעורר הצבור. נבקע שמים זורץ כי אחינו, אחינו האהובים, אחינו היקרים מתבוססים בדמם ואיך נחשה?!

העולם האורתודוכסי, ובמה כחכם גדול לייסד ועד הנוך לעבד פרוגרמות של עבודה ולהטיל מרות על כל הקהל הניו יארקי בכחו של העובון שעזבו אחרים.

הטרם תדעו, כי ועד כזה שנוסד מתחילתו בדרך דיקטטורית, לא יהיה שומע לו בצבור ולא יכירו את החלטותיו? ואתם שלבכם רואב על גודל דורנו הצעיר והנכם מוסרים את נפשכם ועתכם עליו, למה תנצלו כהותיכם לשוא ועמליכם לריק, למה לא יהא המשפט והצדק מנת חלק עבודתכם שאתם מכוונים לבצרון הנוער שלנו... לא כך היא מדתם של אנשים בני צורה כמותכם!

שנאת האומות לישראל ומקורם

מאת הרב יוסף אלי' הענקין

„בזר עמים קרבות יחפצו". מי גרם לישראל שיתפזרו בין האומות, קרבות שהיו חפצים בהם.

על מדוכה זו של שנאת האומות, כבר ישבו חוקרים וסופרים, וכונתנו בזה המאמר להסביר ענין זה בהתאם לדברי חז"ל, הנזכרים למעלה. ידוע הוא שהקנאה היא מהסכות היותר גדולות לשנאה. ואמנם אם מי שמתקנאים בו מחונן גם בכח אדיר, עצמי או חברותי עד שהמתקנאים קצרה ידם לעשות מה בזה, נשארת הקנאה חבויה בלב. אבל אם מי שמתקנאים בו הוא חסר כח ויתיר מדע, אז שכניו מטכסים תמיד עצה ותחבולה להבנות מחורבנו. והסכנה היותר גדולה בעדם היא בשעת חירום, מהפכה או מלחמה, שאז המשפט והחק לוקים כרב או במעט, ואין מי שיעצור בעד המקנא להוציא מומת לבו. והנה עמנו חונן בכשרון שכם אחד על כל העמים. הן הכשרון למדע וחכמה והן לעושר, ואפילו לגבורה. והוא משמש שורש לקנאה. יש עוד קנאת-הדת. אבל גם קנאה זו מקושרת עם רוח קנאות לחכמה, לעושר ולגבורה, ורואים אנו בנסיון שאין הא"י מתקנא ביהודי שאינו תופש מקום חשוב. ואך כשאומד א"י לעשוק את עשרו או את מקומו של היהודי

ולא זו בלבד שעשירינו עומדים מרחוק בעזרתם הם אלא אף כשהאירה ההצלחה את פניה אלינו פעם אחת במשך תקופה שלמה וסכום של מליון דולר נפל כגורלו של החנוך הרתי, נמצאו לו אפטרופסים שנטלוהו לרשותם ושוב הם רוצים להשתמש בו לא לעזרת המוסדות הקיימים והמנוסים, כי אם לבזבוז לשם אותם הנסיונות שכבר נוכחו באי-הממשות שבהם. שוב הם עומדים לייסד לנו „בית ספר פרוגרסיבי" לרונגא, על פי זו השיטה שכבר פשטה את הרגל, ושוב הם רוצים להרכיב עלינו מדריכים ומחנכים שלא למדו כלום מכל הנסיון המר של עבודתם בעשרות בשנים שעלתה בתהו. ולא עוד אלא שמצאו למותר אף להתחשב עם אלה המוסרים נפשם על החנוך המקיף, עסקני הישיבות, ובהתכנסם לדון במצב החנוך הרתי (ותעורת העובון הרתי היא עזרת החנוך הרתי) לא מצאו לנכון לשתף בדיון זה את באי כח הישיבות, ואך למראית עין, צרפו אליהם מתי מספר משררות החרדים כפי ראות עיניהם, שאין להם כל כח והרשאה ממוסדות החנוך הרתי.

שנים אחר שנים היה כל דבר העובון מוטל בסוד כמוס, מושבעים היו אלה שנטלו אותו בידם לבלי לגלות לאיש וכל שכן לעתונות היהודים את כל המעשה אשר הם עושים והמחשבה שהם חושבים. וכשנתגלה הסוד מאחורי הפרגוד לפני שנים אחדות ודלגציה של ועד הרבנים עמדה לפני ראש ועד החנוך החדש, השופט מר ראוזמן, הכטיח הלה מפורש שלא יעשה שום דבר ולא תתקבלנה כל החלטות טרם ישמעו דעת עסקני החינוך הרתי (ועד הרבנים בכלל). לועד הרבנים היתה הרשות להאמין כי הכטחה זו שנשמעה מפי אדם חשוב כזה בודאי שתתקיים, אולם כנראה רבו עליו חבריו ועשו מה שעשו והחליטו מה שהחליטו בעצמם, כאלו אין אנו חיים בארץ דימוקרטית, וכאילו אפשרות כאן השתלטות של יחידים שאין מתחשבים עם דוב בנינו של הצבור.

ואנו אומרים: לא כך היא המדה של אנשים בני אחריות וצורה! אם הישיבות אין מוצאות חן בעיניכם, כי החיים רחקו אתכם מחנוך שלם כזה, היש לכם הדרשות לבלי התחשב עם כל

שרוצים להעבירם מדתם. ואפילו אותם סופרי האומות בעצמם שהטיפו לחפש הדת שנאו הרבה מהם שנאת מות את היהודי המטיף לכך. כי „הם רשאים ולא אתה“. ולא רק המטיפים והסופרים לחפש הדת, כי אם גם המציתים להתקרבות ישראל לדתי האומות, הם המציתים שלהבת קנאת הדת בלכות האומות, כי סוף סוף היהודי לא יאמין לעולם בדתם, וכשמחקה מעשיהם, הם רואים בזה אך חלול הקדושה שלהם. וברור להם שאף אלה שנטמעים לגמרי—סופם שהם בעצמם או צאצאיהם לקעקע דתם של אוה"ע כדברי „היינא“ שאמר שנכנס לדתם בכדי להרסה, והם הגורמים מלוי הסאה של השנאה לישראל. אלא שכל זמן שחוקי המשפט נשמרים, אז השנאה כבושה בלב, ובפועל משתמשים בה אך בקפוח זכויותיהם של ישראל, אבל בעת הריסות המשפט הבאה לרגלי המלחמה ומתפכה, אז השנאה יוצאה לפועל וכפריצי חיות עושים בנו מה שלכם חפץ.

ובדורות האחרונים יוצאי נזע היהודי כהיינא, קארל מארקס, ופרויד הם הם אבי אבות השנאה לישראל. בהטפתם לחפש הדת, להפקרות להתבוללות ולמהפכות, ועוכרי ישראל תלמידיהם עזרו להתנשמותם. והם ותלמידיהם גרמו שממשלת הנאציזם באשכנז תמצא אמתלא לרדיפת היהודים, ולאסונינו אלה החפשים מן הדת הם, שתפשו אצלינו רסן ההנהגה והעתונות, וממילא גם משלנו לבשתינו נמשכו אחריהם, והוסיפו שמן על המדורה. וע"י קרבות ומלחמת דברים שיסו ביותר את החיות הטורפות והניעו לירי כך שכל עמנו בסכנת טרף לשניהם לולי ה' שהיה לנו.

וכשתסתכל בתולדות ישראל תמצא שנם בשאר הזמנים גרמו המתבוללים הצרות לעמנו. ואף האינקוויזיציא שבאספניא גם כן נולדה בעיקר מהנטמעים שרכבו אתרי רכשי, והגויים טענו עליהם שמחללים דתם. ומכיון שהאש יצאה, אכלה גם קדושים כמאחז"ל, ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים, וכן בשביל בעלי הנאה שהיו אז כמכואר בשבט יהודה, ואף שהחיות הטורפות טרפו גם בלי סבה, מוכן שכנמצאת עילה, נדל הטרף שבעתים. ומזה

בחברה, אז מתלבש בלבוש קנאת הדת. ואמנם קנאת הדת מצד עצמה עלולה להתלקח לשלהבת נוראה, ביחוד כשיש מקום לטעות ולחשוב שהישראל רוצה לפגוע באמונתם של אחרים, ונכנס בגבולו להטותו מדרכו; או כשהא"י אומר שהישראל בא עליו בעקיפין להפוך סדר חייו וממשלתו, ולעשוק עשרו וקנינו, או אם הוא שעת חירום—מצב עמנו בסכנה נוראה, כי הא"י נכון הוא להשמיד ולעקור הכל ואין משפט בארץ לעצור בו. ולפי מציאות הסבות הנזכרות בזמנים ובתקופות שונות נשתנה מצבו של היהודי חליפות.

בזמן שהיהודי שמר דתו והיה מושל ברוחו, השתמש בעשרו באופן שהנאת העולם היתה ממנו יותר מהנאת עצמו, והשתמש בחכמתו גם כן בדרך זה, ולא נתנאה בנבורה, והנאותיו הגופניות היו מעטים וצנועים, לא נדחק להכנס ברבוי נפרז להיכללות החכמה שלהם, כי היה לו מקור לא אכזב להנות בחכמת התורה, והרווח בזה את צמאוננו לחכמה. ואף אלה שהתחכמו בשאר חכמות במדה גדולה, נתקיים בהם „בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך“, או לרוב ישב ישראל לבטח. ודאי שהיה שנוי גדול בזה בין מדינה למדינה, לפי המושלים, ולפי שנוי חוקיהם ומשפטיהם. בין אלה האומות שחוקקו משפטים ישרים, היה מצב ישראל שם יותר בהיר, ונהנו משווי זכויות. ואלה שלא הגיעו להשתלמות החוק סבלו ישראל שם מחוסר משפט, אבל בכל אופן אף שם היה זה חסרון שהיה יכול להמלאות במשך הזמן ע"י השתדלות ישרה בדרך שלום ובקשה.

אבל עיקר ומקור הצרות נהיה בזמן שישראל רפו ידיהם מן התורה ואמרו להתקרב לאומות ולחקות מעשיהם; כשרצו ליהנות מהעוה"ו מלא חפנים, ולעיני השמש, בנעוריהם ובקניהם, ער שהציתו אש הקנאה בלב אומות העולם; כשעזבו את התורה וצמאונם לחכמה דחפם למוסדי החכמה של האומות ולתפוש אח"כ קתדראות שם, מה שגרם שתתלהב יותר להבת הקנאה, ויותר מהכל הגדילה מדורת השנאה, כשרבו בין היהודים הוגי הדעות החפשיות בשפת המדינה בפה ובכתב, ואוה"ע ראו בזה

זהו שאומרים אלסי יעקב, שלא כדרך הטבע שהדרך (הנלות) ממעטת כל זה כי לא בחיל ולא בכח יירש כל זה אלא "יעבדוך עמים" שמשמעו בדצונם. ודרך הכבוש והמלחמה היה רק עראי ע"פ ה' בהמלא סאת עון האמורי, והארץ הקיאה אותם. אבל מימות הנביאים האחרונים ואילך, הוטל עליו להיות סמל של אחרית הימים, "לכתת חרבו" ולהשתלם בצדק ובמשפט שעל ידם ישיג גם הברכות הארציות. ואלה המחסים ררכי הנויים וחושבים להיטיב מצבינו ע"י "קרבות" הן קרבות בין-לאומים נגד בעלי ההון, והן קרבות לאומיים בעד ישראל בעצמו, עוברים פי ה' והוא גם שלא כחקי הטבע והיא לא תצלה, ורובי הצרות שכדורותינו אלה באו מסבת קרבות או קריבות כמו שבארצנו. ולכן ונשובה אל ה' ואל דרכיו, ררכי צדקה ומשפט לטוב לנו ולעולם.

לדמותו של בעל ה"חפץ חיים" וצ"ל

מאת הרב אלתר ווילנבסקי, ניו יארק

(ליום השכנתא הששית להסתלקותו)

(המשך)

אהבתו לישראל עברה כל גבול. מעולם לא הסיח דעתו מכל מקרה עגום שהתרחש אצל העם. זה הי' אצלו נושא לשיחה ארוכה, חדר לתוך תוכו, נתחו לכל פרטיו, והסיס מסקנותיו. נדמה שכל נטל עם ישראל וסבלו, הן של הכלל והן של הפרט, הי' מוטל עליו. לרונמא תשמש העוברא שכאילו מעצמה נחרתה בזכרון: יכשהיתה התפוצצות גדולה בעיר אחת איפה שגרו הרבה יהודים, אף על פי שקרבנות אדם, ולפחות של יהודים, לא היו, אבל גרמה שתפוצצנה שמשות הבתים שעל שטח גדול מסביבה, וכמוכן שבין השמשות המפוצצות נכללו גם הרבה של בתים יהודים, ובעל הח"ח בשמעו על זה, לא הסתפק להתאונן רק על הנזק הכספי שנגרם בזה ליהודים, אך חישב ומצא, שישנם עניים מישראל שאין ידם משנת לתקן החלונות מחדש. הללו יסתמו אותם בלוחות עץ במקום שמשות, בהשאינם

תשכיל לדעת כמה עוברים את ישראל אלה שבספריהם ודרשותיהם מרימים על נס את מחוקקם, ומסברים אותו אלינו (כיוסף קלוזנר, שלום אש, דר. ווייז וכחזותיהן) כי גודמים הם לקנאה ושנאה שעד אברון תאכל. אף שלפעמים כמרי האומות מצטטים ספריהם, וכאלו מסבירים להם פנים; כי במקום שהאומות מיחסים קדושה למחוקקם, באים אלה ומגלים שוליו ומפרסמים אותו לבו"ד. ואת חוקיהם למבדאים. ולא כן נהג היהודי בעל החוש הבריא, שומר מסורת אבותיו. הוא נזהר אף מלהזכיר שם איזה מקדושיהם אף בינו לבין עצמו, וכ"ש ברבים. הוא הלך בדרך ה' ואמר, "כי כל העמים ילכו איש בשם אלקיו", ולא כמו בעלי הטובות החדשים שלנו שע"י הקריבות שחפצים בהם מסכנים את מצב היהודי בחיים, וממיתים את קדושת אמונתו. ויחד עם אמונתו גם את נאמנותו ומסירותו.

ויש להליט קוטב דברינו בהכתובים על יעקב ועשו: עשו היה ישראל מומר כמאחז"ל בקידושין, וחשב שע"י ינצל משנאת האומות, וכל הברכות: עם, רכוש וחכמה יותר עלולות לבוא לידו ע"י התבוללות, וע"כ מבר בבורתו. אבל הכתוב אומר: "אלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק". ר"ל ששנאת האומות שהחלה מימי אאע"ה עברה בירושה הן על יעקב שנשאר בידו התאר, "בן אברהם" והולך בדרכיו לצדק ומשפט, והן על עשו ששנה את שמו ומקומו ומעשיו ורצה להתנער מסבל הירושה. ובכ"ז נשאר בשם, "גזע אברהם ותולדתו". וכמו ששונאים את יעקב הדתי כך שונאים הכל את עשו, כדחז"ל במדרש. ואדרבה הבכורה, היא שמירת התורה משכה אחריה גם את הברכה. ואף שלעשו גם הוא נתנו לו, "טל השמים ומשמני ארץ" אבל זה ישיג רק בדרך מלחמה כמה שנאמר אחר זה "ועל חרבך תחי' " ולזמן ארעי, וכשיגברו שכניו במלחמה יאבד הכל. אבל יעקב נאמר בו "ברכת אברהם" שנאמר בו אף בלכתו בגולה ואעשך לגוי גדול בתנאי, "זהו שאומרים אלסי אברהם" כשיעבוד ה', וכן ואברכך בממון זהו שאומרים אלסי יצחק, "ואגדלה שמך (בחכמה)"

הלילות. ובמקום זה ה' מחשב לנמשו כרוכל את כל הטובות שהקב"ה העניק לו מעודו ועד זמנתו. בתוך אלה היו נכללים בעיקר רברים שאינם נושאים עליהם אופי של יוצאים מן הכלל, ושאינם פשוטים מקבלים אותם בתור זכויותיהם הטבעיות ולא בתור חסדים. לעתים קרובות ה' מזכיר, למשל, את העובדא שנשאר יתום מאביו בהיותו כבן שבע עשרה, ומאז ספקו הקב"ה בזמן ודירה, נתן לו אשה ובנים, ואפילו את חתנו לזקחי בנותיו לא ה' שוכח להזכיר בתוך חשבון החסדים שקבל מאת הקב"ה.

אחרי גמרו את הצד החיובי של החשבון הנפשי הזה, ה' עובר לחלק השלילי שבו, כלומר: לעצמו ולחובותיו הוא שכלפי שמים וכלפי אדם. וכאן ה' עושה מבחן חמור מכל פעולותיו, מעשיו ורבודיו, פרט אותם לפרטי פרטיהם, שקל אותם במאזני שכלו המדויקים, עד שהסיק ומצא את תפקידיו שהזניח מלעשותם לגמרי וגם את אלה שעשה שלא בשלמות. ובמתחו לבסוף קו — מקביל בין שני תלפי החשבון הללו, בין מה שקבל מהעולם למה שנתן לו, בין מה שנעשה בשבילו למה שעשה הוא בשביל אחרים — ה' מוצא את עצמו לבעל חוב גדול. תמיד ה' סוגר את מאזן המבחן של ה"פנקסנות הכפולה" הזו בחשבון בלתי מאוזן, ותמיד היתה החובה על צדו. הסך הכל ה' — שהתשלל למלא תפקידו בחייו ושנחל כבוד שאיננו ראוי לו... הנקודה האחרונה הזו היתה שיאו של החשבון. בהגיעו לענין הכבוד, ה' כבר מתפרץ בכבי את החלל הכהה והנוגה של ביהכנ"ס השמים הזה, ה' ממלא ביללותיו את אורו השקט והמלא מסתיו, ה' פולח בקול תחנוניו. מתיפח ה' ומתחרט על שלא גמל כלום להקב"ה על כל החסדים שעשה עמו. "כי מה פעלתי במשך ימי חיי" — ה' מסיים — "האם בעשית איזה ספרים כבר יצאתי ירי חובתי?" ...

אך הענוה הבלתי משוערת הזו, איננה מפריעה לו מלהזדקף בשעור קומתו במקום שחושש שמי שהוא ישתמש בשמו לרעה. כן

רק אשנב אחד שמעט אור יחרור על ידו לתוך הבית. וכמה הצטער צדיק זה על האור, שהוא סמל לשלום הבית, (שבת כ"ג — נר ביתו ונר חנוכה, נר ביתו עדיף משום שלום ביתו. רש"י — שבני אדם מצטערין לישב בחשך. וכן שבת כ"ה — "ותזנח משלום נפשי" זו הדלקת נר בשבת. רש"י — ובמקום שאין נר אין שלום, שהולך ונכשל והולך באפילה שיעדר מבתי ישראל. זאת היא רק עובדא אחת מיני אלה, המראה עד כמה ידע והבין, וכמה התעמק והרגיש את הסבל והתלאה של עמו, וכשהוא בעצם מהותו ה' הבטוי החי לכל המתרחש בישראל.

דרכו ה' להתאונן מרה על כבוד ר' והתורה, במקום שמצא אותו למחולל. גם בחטא הלשון ה' רגיל לאמר, שנוסף על כל העברות הנמנות בחטא זה — הרי יש בו משום חלול נורא של כבוד ר'. כי בזמן שרוב האנשים אינם שמים לב ללאו זה, יוצא שהקב"ה כתב בתורתו פרשה שלמה לחינם, מבלי שיהיו מי שישגיח בה ולקיימה, וכמה גדול הוא חלול כבוד שמים הנגרם מזה. וכן להיפך, רבתה שמחתו במקום שמצא שיש בו משום קדוש כבוד שמים באיזה אופן שהוא. כראי לציון העובדה, שכחפת בן ישיבה אחד עומד הח"ח, כשפניו מזהירים מרוב שמחה, מוחא כף ומכריז תכופות: "ישמע העולם איך שסוף הכבוד לבן תורה לבוא".

על ענותותו האמיתית אפשר לעמוד במצת רק זה שהצליח פעם להכנס, באופן שלא ירגיש בו בעל הח"ח וצ"ל, לבית הכנסת העתיק ברארין, מקום מקום התבודדותו של הצדיק הזה. שם ב"עזרת נשים" של ביהכנ"ס הישן, העווב, הריק והמט לנפול, ה' רגיל להתחדד עם קונו ועם נפשו. שם בין כתלי העץ השחורים, אשר רוח של קדושה נסוכה עליהם, בהיותם ספונים בתפלות של דורות, ה' בעל הח"ח וצ"ל רגיל לרבר אל עצמו כאל זולתו, כלשון "אתה". לשם ה' נכנס לעתים קבועות, אם בשעות של בין השמשות, או עם דמדומי שחר, ואפילו בתוך חשכת

תכל, ואפילו מבין אינם יהודים. ה' זקן כחכמה עוד בצעירותו. את ספרו הראשון „חפץ חיים“, אשר העלים שמו ממנו, הוציא בהיותו כבן שלשים, ונשאר צעיר במרץ עד שנתו האחרונה של זקנתו המופלגת. לא כהתה עינו ולא נס לחו, גם במובן הפשוט של המלים הללו, כי מעולם לא השתמש בדברים העוזרים לחושים למלא את תפקידם. כן, למשל, לא הרכיב משקפים, לא הלך בעזרת מקל, לא הדיח טבק ולא עשן סגריות. אבל גם ובעיקר לא כהתה עינו ולא נס לחו, במובן היותר עמוק של המשפט הזה, כי מרצו, התמדתו, בינתו, מבטו העמוק והחודר ודעתו הצלולה לא פסקו ממנו עד יומו האחרון.

יהי זכרו ברוך וקדוש לעד!

רבני ישראל שבגולה וכצרה קוראים לעזרה!

כ' הרבנים הנאונים רועי ישראל דארצות הברית ה' עליהם יחיו!

עיד ווילנא קלטה כעשרים וחמש משפחות של רבנים, יושבי על מדון בעיירות מפורסמות בישראל שנמלטו על נפשם ובאו הנה. פליטי חרב ורדיפת דת הם. נמצאים המה כאן במצב נורא. חיים-חיי נודד ונדה. בחפזו יצאו. עזבו הכל. אחרים מהם לא הספיקו גם לקחת טלית ותפילין. עזרה נחוצה להם ולמשפחותיהם שהלכו אחריהם. עזרה לשעה לכלכלה והלבשה, לכלי בית וסידור חיי משפחה.

אמנם כן, בשבוע האחרון הנהלת הרדזינט בוילנה התענינה בגודל הרועים הללו והקציבה עבורם תקציב לצרכי יום יום, במדה מצומצמת להחיות את נפשם. אך מובן מאליו שאין הקומץ הזה משיבעם ומתאים לצרכי משפחות רבנים שמצבם הקודם נהרס לגמרי והצלתם קשורה בפתרון יותר רחב של מצב כללי לעתיד.

להסתדר כאן אין בא בחשבון כלל. אי אפשרי הוא מפני כמה טעמים. הדרך היחידה היא להעבירם מכאן. אצל רוב מהרבנים הגדולים—נקודת מטרתם היא ארצות הברית. בה ימצאו

אנחנו ראינו אותו בשעלה על במת בית המדרש בראדן להוכיח את אנשי עירתו, וכך הוא אומר להם: שמא אתם חושבים לעשות כטוב בעיניכם ולכשתבואו לעולם האמת תתנצלו, שהיו למרנים בעירתכם וגם בעל הח"ח חי בה, והם לא מיחו בירכם. אם כן להוי ירוע לכם שאני מזהירכם על זה, הטיבו דרככם! כי לא תהיו לכם כל התנצלות בעולם הבא, כי על כן אני הזהרתכם, ואני אניד את זה...

בשיחותיו לבני ישיבתו, כשהי' מתרעם לפעמים על אלה שמקצרים יותר מראי את פאת ראשיהם, לא הי' מתבייש להגיד: אינני חושד ח"ו במישהו שאיננו יוצא את ידי חובת הדין לבני לאו זה, אלא שבכל זאת אני רוצה להעיר את תשומת לבכם שלבני ישיבת החפץ חיים יאה שידקדקו להוסיף קצת על מרת עצם הדין בדבר הנראה כ"כ לעין. אחרת יבואו אחרים ויגידו: אם בני ישיבת החפץ חיים מקצצים את הפאות באופן שכזה, מותר לנו לקצר יותר, והללו כבר יעברו על הדין.

גם כשאחר פעם לבוא אל תפילת שחרית בישיבה, אם כי זה הי' מקרה יוצא מן הכלל, הי' כבר חושש שמא יהי' מישהו שיורה לו היתר להאחר את התפלה, בהסתמכו על זה שגם אצל הח"ח יקרה לפעמים כדבר הזה, ומתוך כך יבואו ח"ו לירי איחור קריאת השמע בזמנה. ובנמדו את תפלתו, טרם שהספיק מישהו לעזוב את הישיבה הודיע ברבים שהוא עם באשמורת הבוקר ושהוא כבר קרא את שמע זומן, ורק מסבה שאיננו אשם בה איחר קצת את התפלה. כל אלה מראים בעלול עד כמה שכל דבר בא אצלו בחשבון, ועד כמה שהי' מוכן להקריב אפילו את הענוה שלו על מזבח היראה הטהורה. כל מידה תפסה את מקומה וזמנה הראויים. שני הקצוות — ענוה קיצונית מצד אחד, וההזדקפות בשעור קומה קיצונית מצד שני — מתחברים בו יחד, כל אחד בא במקומו ושעתו מבלי כל סתירה.

האמת ליותרת אותו בכל אשר פנה. וזו גרמה שהיו לו מעריצים לרבכות בכל קצווי

חבריו וגדול כאבם על עץ יפה עושה פרי זה שנקטף פתאום. ואנו מביעים בזה השתתפותנו בצערם הרב של משפחתו החביבה. יודעים אנו את צערם, ומרגישים אנו כאבם-כאבנו. השי"ת ינחם אותם ואתנו בתוך שאר אבילי ציון וירושלים.

חדושי תורה

בענין החששות בב' גיטין

מאת הרב שמואל קושעלעוויץ

(המשך)

אכן כשעיינתי בספר החדושי ר"ח הלוי, ראיתי שדברי לגבי ס"ת יהי' נסתרים ע"פ דברי מרן רבינו ז"ל שם, דעמד שם בהל' תפילין פ"א בקושיא עצומה בהך דגיטין מ"ה, דאיתא התם, ס"ת שכתבו עכו"ם תני חדא קורין בו כו'. ומפרש בגמ' משום דאזלא כמ"ד דלא בעינן כתיבה לשמה בס"ת. ומקשה נהי דלא בעינן לשמה על כל הס"ת, אבל אזכרות מיתה בעינן לשמה לכו"ע, כדמוכח בגיטין דף כ' ודף נ"ד, וא"כ כיון דעכו"ם ארעתי' בנפשי' קעבד לפסול משום אזכרות דלא הוין לשמן. ור"ל דמה דעכו"ם ארעתי' דנפשי' קעביר י"ל דאין זה רק משום אומדנא דאינו מכוון לשמה, אלא דמדינא כיון דאינו בתורת ס"ת ובקדושת ישראל ממילא דמופקע הוא גם מדין לשמה דס"ת. ועפי"ז מחלק בין לשמה דס"ת ללשמה דאזכרות, דלשמה דאזכרות אין זה דין נוסף על מעשה הכתיבה, כי אם שהוא במעשה הכתיבה גופא, אם נכתב בתורת שם או לא, וכל שהוא נכתב בתורת שם חל ב' קדושת שם. אבל בלשמה דס"ת זהו דין נוסף של כוונה לשמן, נוסף על מעשה הכתיבה, ולפי"ז בעכו"ם נהי דמעשיו מופקעין מדין חלות לשמה, אבל מ"מ כתיבתו היתה בתורת קדושת שם, כיון שישראל עו"ג זמלמדהו שיכתוב לשמן, משא"כ לענין הדין לשמה דס"ת, זהו דין נוסף של כוונה לשמן, נוסף על מעשה

מצע להשתמש בכשרונותיהם ובנסיון עבודה של עשרות בשנים על שרי הרבנות ופעילות חברתית.

אנא אחים! קול קורא פולח לב בוקע ועולה מהגולים הללו: „אנה אנו באים?" אין שום סכויים לעתיד הקרוב. מנמת פניהם היא היבשת שמעבר לים אבל סגר עליהם הים. פתחו שער לרופקים.

אירגון הרבנים בארצות הברית נדלה השפעתו בחוגי הממשלה. השתמשו בה כדי לקבל רשיון כניסה בעד קרבנות מלחמה ורדיפת דת. אל תתנו דמי לכם. אל תשכחום בצד להם, בארץ נכר בגולה. רבנן גלו, נעקרו ממקומם. תנו להם יד אח.

בטוחים אנו בלבכם הער ומרגיש כי לא תרפו את ירכם עד אשר יצליחכם ה' להצילם. ואנו חותמים מתוך רגשות ברכה למפעליכם הנשגבים ובברכת גאולה שלמה לכל בית ישראל במהרה בימינו אמן.

בהערצה עמוקה,

חזקיהו יוסף מישקאווסקי, יושב ראש

איחוד הרבנים גולי פוילין

הערת המערכת

מכתב קודע לכ זה נתקבל ע"י עזרת תורה שעל יר אגודת הרבנים. כמובן שעזרת תורה עשתה ועושה ותעשה כל מה שבחלה להחיות נפשות הרבנים האוטופלים ומשפחותיהם. אולם בנוגע לשאלתם היסורית להכניסם לא"י, אין עז"ת יכולה לעשות מאומה בלי עזרת רבנינו ועסקנינו הצבורים, העומרים בראשי קהילות ישראל שבאמריקא.

ואנו קוראים לחברינו הרבנים, אנא השתמשו בכל כח השפעתכם על ראשי הצבור ויחירי בעה"ב, לרחם על פליטת הכמינו לתת להם היכולת ע"י כתבירבנות ו"אפי" ריוויסס" של יחידים, להכנס לארץ. פנו לעז"ת בדבר הפרטים ובאו לעזרתם.

הרב ר' אברהם מילער ז"ל

אור ליום ד' ער"ח שבט, נפטר פתאום, בלייק-וואוד, אחד מחשובי חברי ועד הרבנים שבניו יארק, הרב ר' אברהם מילער ז"ל. איש חי היה ורב פעלים לתורה וליהדות בין בתור רועה רוחני בקהילות שונות ששמש בהם ברבנות: בסילוועס, הייווערההיל, פליינפיעלד, בארא פארק, וויליאמסבורג וכבראנסק, ובין בתור חבר-פעיל בועד ובאגודת הרבנים. וגדולה האבירה שאברו

תורה ואמאי יוצא בהן. אכן עפ"י הנ"ל יש ליישב א"ז שפיר, די"ל רגש במצה מה דילפינן דצריך מצה המשתמרת לשם מצה, וכן לגבי חלות תורה דצריך לשם זבח, אין אלה בנדר דינים נפרדים על מעשה הדבר, אלא מעשיית הדבר נופא, דבמחשבתו ובעשייתו לשמה נעשה המצה. אבל בלא הלשמה הוי זה רק פת בעלמא, אף דרצה בפת שלא נחמץ, וכן הוא לגבי חלות תורה. אבל אין זה דין נוסף, כנ"ל. והנראה, דגם במצה ובחלות ודאי דלא פסול בנוונא דלא הוציא בפיו שעושה לשמה, אם רק היה כך במחשבתו. לפי"ז תו לא יקשה הך דהנ"ל, דהגוונה דהלשמה הוא חלק מעשיית הדבר, ל"ש לפסול משום לשמה ושלא לשמה, דמ"מ הרי נשלמה המעשה ע"י המחשבה שצריכה לה, דהא היתה מ"מ המחשבה לשם אותו הדבר, וחל הדין והלשם אחר ככה"ג ל"ש שיהי' מתריב.

ג.

והנה עפ"י הנ"ל, דמחשבת הסופר שכותב לשם גירושין, זהו שעושה את השטר לספר כריתות, יש לחקור, אי בעינן מחשבה ע"ד פעולת הגט, היינו שיהי' ברעת הסופר שעושה זה להתיירה לעלמא, או מחשבה על מעשה גירושין, היינו שכותב ע"ד שיתנהו הבעל לאשתו לגרשה, ואף דהסופר חושש אולי באיזו מציאות תתקלקל חלות הגט, מ"מ הוי זה שפיר כתיבה לשם גירושין, הוי אומר בפשוט, העיקר הוא מעשה הגירושין, דאם להסופר יש ספק אולי ישתמש הבעל בהגט לצורך דבר אחר, זהו כתיבה ספק לשם כריתות, אבל אם יהי' ספק להסופר בחלות הגירושין, כמו אולי יהי' נמצא איוה פסול בהעדים ודאי דזה לא יעשה גרועותא לעשות הכתיבה ספק לשם גירושין. לפי"ז הא מבואר שפיר דינא דהרמב"ם והירושלמי לגבי פסול דתנאי קודם כתיבת התורף, דבכל הני גוונא שיש רק ספק בשעת כתיבה אם יהי' חלות להגט, אבל מ"מ אין ספק כלל שבכל הכתיבה היא רק לתכלית גירושין, כמו ראוהו צלוב או מגויד, דיש ספק שמא ימות קודם חתימה, או בכל ספק קדושין וספק גירושין דמצריכינן גט אחר אף דיש

הכתיבה. ולפי"ז בעכו"ם נהי דמעשיו מופקעין מרין חלות לשמה, אבל מ"מ כתיבתו היתה בתורת קדושת שם, כיון שישראל עו"ג ומלמדו שיכתוב לשמן, משא"כ לענין הדין לשמה דס"ת, דהוא זה דין נוסף של כוונת לשמה, נוסף על מעשה הכתיבה, א"כ כיון דעל דעת עצמו הוא עושה, ומחשבתו לשמן הוא כוונת עצמו ולא על דעת ישראל, וכל מעשיו הא מופקעין הם מתורת לשמה ובע"כ דלא איתכשרא כתיבתו אי בעינן כתיבה לשמה בכל הס"ת. ומוכיח מה דהטור ביו"ד ס' רע"ד כתב לגבי לשמה דס"ת דצריך שיאמר בפיו דוקא ולגבי אזכרות כתב בס' רע"ו דבכל פעם שכותב שם צריך לחשוב שכותב לשם קדושת שם, ומבאר דהיינו רשאני דין לשמן דס"ת דהוא מחשבה נוספה של לשמן, ובעינן דיבור דילפינן מפיגול. אבל אזכרות דהוא רק שיכתבם בתורת שם, ולכן סני במה שמעשיו וידעתו מכוונים שכותב בתורת שם, כיון דהוא זה רק כוונת וידעת מעשה הכתיבה בלבד שהוא זה כתיבת שם, ולא חלות דין נוסף של כוונה, וע"כ סני בזה במחשבה לחור.

עכ"פ אם לגבי ס"ת יהי' נסתרים דברי הנ"ל נגד דברי מרן רבינו, אבל לגבי החילוק של לשם כריתות משל לשמה שפיר יש לומר כנ"ל. וקצת סמוכים י"ל מה דגבי לשמה דגט ג"כ מבואר בשו"ע ובטור אה"ע ס' סל"א דצריך ברקא שיאמר הסופר בפיו כשמתחיל לכתוב, שכותב לשם פלונית אשת פלוני ולשמו של פלוני, ואלו לשם כריתות, היינו לגרש בו אינו מוזכר שצריך ברקא להוציא בפיו. וי"ל דהוא משום דע"ז סני מה רמחשבתו לךך. אף אמנם די"ל דכאמירה לשם פלונית כו' נכלל גם לשם גירושין, ומ"מ קצ"ע דהא לכתחילה צריך שיאמר גם לכריתות כדמוכא בס"ג.

עכ"פ אם כנים דברינו יש ליישב שפיר גם קושיא אחריתא, היינו מה דמקשין בהך דפסחים ל"ח, גבי חלות תורה עשאן למכור לשוק יוצא בהן, וקאמר רבה משום דכל לשוק אימלוכי אמליך, אמר אי מזדבן מזדבן, אי לא, איפוק כהוא אנא. ומקשין, דהא זהו לשמה ושלא לשמה, היינו לשם מצה ולשם

נכון וכשר הרבד, ואמאי, הא תליא ברין ברירה כנ"ל ואנן קי"ל דבראורייתא אין ברירה, וגם לדעת הר"י קלצין והר"י יחיאל שאין לעשות כן, מ"מ נראה דלא יהי' פסול בריעבר, כמו דפסול בכל מקום אי צריכין לדין ברירה, וזה הא קשה, כנ"ל.

(המשך יבא)

ברין אבל שנפסל מאכילה

מאת הרב מרדכי גופפער

בנוזר נ. בעא מיני' אבוי מרבה יש נצל לבהמה וכו' ומייתי ברייתא למיפשט מהא דתניא נבי נבלת עוף טהור המחווה באור טמא בחמה טהור ואיס"ד עד לכלב אפילו בחמה נמי (היינו דהמחווה בחמה חשוב לנצל עיי"ש בתו"ס) ודחינן אימת ממחי וכו' הו"ל עפר, היינו דאף לכלב מפסל. — נמצא דאף בנצל של נבלת עוף טהור שלא נפסל מאכילת כלב הוי אבעיא דלא איפשטא, וברמב"ם באבות הטומאה פ"א הי"ג פסיק דנצל דבהמה הוי ספק ובפ"ג הי"א פסק דהאוכל נצל של נבלת עוף טהור ה"ו טהור ולא כתב דהוי ספק, וכבר נתעורר בזה המל"מ עיי"ש.

וג"ל דהנה בחולין ס"כ מקשי על האי דינא דהמחה הא „אכילה" אמר רחמנא ותירץ ר"ל דמנפש ילפינן לרבות השותה, וכיון דבעינן בזה דין אכילה, א"כ לכאורה כל דלא הוה דרך אכילה לענין איסור ה"ה דאינו מטמא, וא"כ נצל דנפסל מאכילת אדם איך יטמא? ועיין בנוזר ל"ו: נבי כותח דאמר אי דקא שריף ליה בטלה דעתי' ופירש"י שאין דרך אכילה בכך וכו', הרי דבעינן לענין איסור דרך אכילה וא"כ גם לענין טומאה הדין כך. — והנה הרא"ש ראש פ' כל שעה כתב דאף אי מישרף שריף כיון דאיהו אכליה ואחשביה חייב וכן הביא בשם הברצלוני ז"ל, ונתעורר בזה הקרבן נתנאל מרבני הגמ' בנוזר הנ"ל דבטלה דעתי, ותירץ עפ"י הב"י תמ"ב שכ' דשיטת הרמב"ם דלר"א מרבה מקרא דמחמצת אף באוכל בעיניה חייב, וי"ל דוהוי גם דעת הברצלוני. והנה אף לדעת הב"י מוכח דחרמב"ם ס"ל בכח"ג דחייב ואין

ספק דנתינת הגט לא יביא גירושין, אולי היא באמת פנוי'. וכן בנוסס ושכ"מ דיש ספק שמא ימות או שדעתו תתקלקל באופן שלא יהי' גירושין, כי על מה כותב את הגט, אם לא להשתמש בו לשם גירושיה.

אולם אם הבעל רוצה לגרשה אלא שברעתו לעשות תנאי, בכח"ג שפיר ס"ל להרמב"ם והירושלמי דהוה כתיבה ספק לשם גירושין, משום דכתיבת הגט שהיא מיוחדת לתכלית נתינתו להאשה היא בספק, אם היא מיוחדת לנתינה שהיא לגירושין, כמו אם יתקיים התנאי או שהיא מיוחדת לנתינה ריקנית, כמו אם לא יתקיים התנאי, א"כ אם לא נאמר בזה יש ברירה, שלאחר שיתקיים התנאי יהי' מבורר הרבד למפרע שהכתיבה היתה לשם נתינה של גירושין. הוי שפיר כתיבה של ספק לשם גירושין.

פ"י"ז הא יש חילוק גדול בין חומרת הרמ"א בס' קכ"ט שלא לגרש בב' גיטין, לפי דבריו הט"ו וב"ש דתליא בכרירה, דכלא"ה הכתיבה היא ספק לשם גירושין, מרבני הר"י קלצין והר"י יחיאל והוא ג"כ חומרת הרמ"א בס' קכ"ב שלא יאמר הבעל לכתוב כמה גיטין עד שהי' אחר כשר לדעת הרב משום דתליא בכרירה, דהתם גבי הר"י קלצין שפיר תליא בכרירה, כיון שהסופר מסתפק באיזה גט שכותב תתגרש, א"כ הכתיבה היא בספק אם היא למעשה גירושין או לא, אבל בכותב ב' גיטין שיתנם הבעל שניהם לאשתו משום חשש דהשמות, א"כ אף דיש ספק על איזה גט שיביא חלות הגירושין. אבל הא אין ספק דכל גט וגט מיוחד הוא בכתיבתו אך לגירושין, דהא הבעל יגרשנה בשניהן, וא"כ הא צ"ע איך מרמזין הך חומרא דהר"י קלצין להך דב' גיטין, לתלות גם בב' גיטין הך חומרא דברירה.

אכן עפ"י"ז הלוא שוב יהי' באמת צ"ע על ספק השו"ע בס' קכ"ב דלא חשש לדעת הר"י קלצין, ופסק ריכול הבעל לצוות לכתוב עד מאה גיטין, איזה שיכשר לדעת הרב, דלפי הנ"ל הא זה נראה דשייך לדין ברירה ממש, ואפ"י לרמ"א שם רכתב דאם הבעל בעיר אין לסמוך ע"י; אבל ס"מ אם אין הבעל בעיר

מ"מ הסוגיא בניזיר לא א"ש אלא שי"ל דהרמב"ם ס"ל כהברצלוני דכיון דאחשביה הוה כד"א, ומנזיר ל"ב אין להקשות, די"ל שפירש שם כפירוש התו"ם עיי"ש. אלא דלפי המבואר יקשה מרמב"ם פ"ג הי"א אבוה"ט שכתב נבלת עוף טהור שנפסלה מאכילת כלב, ולהנ"ל די שתפסל מאכילת אדם, ונראה דהנה נבלת עוף טהור מלבד טומאה החמורה בבית הבליעה, מטמאה טומאה קלה — של אוכלין — ולא בעינן הכשר מים ושרץ, ולדין טומאת אוכלין לא בעינן תנאי דין אכילה, דגרד סופו לטמא טומאה חמורה, אין זה דבעינן שבפועל יטמא טומאה חמורה אלא שזהו סימן לחפצא דטומאה דכל שיש בו טומאה כזו שיכולה לטמא טומאה חמורה בסופה או יש לה גם עתה דין טומאה קלה, וא"כ כיון דלענין הלכות טומאה קיי"ל דכ"ז שלא נפסל מאכילת כלב לא פקעה ממנה הטומאה א"כ עדיין יש בה הטומאה החמורה, אלא דתנאי של אכילה א"א עוד, אבל לענין טומאה קלה דלא בעינן תנאי דאכילה שפיר מטמאה, ובזה מדויק לשון הרמב"ם דנבי דין נצל הזכיר דס אכילה דבאמת לענין טומאה קלה ה"ה בכלל שאר נבילות דכ"כ לעיל בפ"א דהוה ספק.

ולכאורה איכא למישרי נרנא בכל דברינו, שהרי הבאנו לעיל גמ' וזכחים ע' דלר"מ נבלת עוף טהור מטמא בכזית בכא"פ, והרמב"ם לא הביא דין זה וביאר הגר"ח ז"ל מבריסק, דהיינו משום דס"ל דרס לר"מ אמרינן הכי אבל לאירך תנאי אין טומאת נבלת עוף טהור משום אכילה כלל, וא"כ לכאורה נדחו דברינו הנ"ל דלחכי נצל טהור משום דאין ראוי לגר דאם אינו מדין אכילה אזי הוה כשאר טומאת נבילה דתליא באכילת כלב.

ונראה, דהנה הרמב"ם בפ"ג אבוה"ט ה"י כתב: או שהמחה את החלב באור וגמעו דרי"ז טמא כאוכל מבשרם שהשותה כאוכל, ולכאורה למ"ל טעמא דשותה בכלל אוכל כיון דהטומאה לאו מדין אכילה אתיא עלה, ונראה מזה דאף דהטומאה אינה משום מעשה האכילה מ"מ

בוה משום שלא כדרך אכילה, דוקא משום דכתיב מחמצת אבל אי לאו קרא גם הרמב"ם מורה.

ונ"ל בזה, דהנה ברין טומאה פסק הרמב"ם בכ"מ כר"י דער לכלב, אולם ר"י גופא ס"ל בע"ז ס"ז כר"ש דנוטל"פ מותר ואמרינן התם דמ"ט משום דכתיב לא תאכלו כל נבילה לגר וכו' כל הראוי לגר קרויה נבילה וכו' ור"מ, ההוא למעוטי סרוחה מעיקרא וכו', הרי דאף דלענין טומאת נבילה ס"ל לר"י דלא ילפינן מהאי קרא אלא סרוחה מעיקרא, מ"מ לענין אכילת נבילה ילפינן גם בנסרחה אח"כ (ומה שיש לעיין איך מוקמינן האי קרא באופנים שונים בטומאה ולאכילה, עיין בנו"ב ואכ"מ) וכן פסק הרמב"ם פט"ו מה' מאכלות אסורות דנוטל"פ מותר, נמצא דס"ל דלענין איסור כל דיצא מתורת מאכל אדם פקע איסורו, אבל לענין טומאה בענין ער לכלב, וא"כ נבלת עוף טהור דבעינן דין אכילה ליטמא, א"כ כל שיצא מתורת מאכל אדם, לאו בכלל אכילה הוא, ואין זה מדין שלא כר"א דהוא דין לענין אסורי הנאה ג"כ אלא דין מיוחד לענין אכילה דבעינן ראוי לגר דילפינן מנבילה. וא"כ שפיר פסק הרמב"ם דהאוכל נצל של נבילת עוף טהור הוה וראי טהור משום דכיון דאין ראוי לגר לאו בכלל אכילה הוא. ובישוב הסוגיא דניזיר י"ל דבעי לאוקמא הברייתא אליבא דכו"ע, אף לר"מ דס"ל נוטל"פ ג"כ אסור, והראיה היא אליבא דר"מ ולרירדיה מתרץ שפיר דאף לכלב אינו ראוי אבל הרמב"ם דס"ל כר"ש דנוטל"פ מותר בלא"ה א"ש משום דבעי אכילה וליכא.

אלא דאכתי יש לעיין בזה. דהרי פשיטא דגם ר"מ ס"ל דבאיסור אכילה בעינן כר"א ורס ראוי לגר לא ס"ל דבעינן וא"כ באוכל נצל אכתי איך יטמא לר"מ הא הוה שלכר"א, ועוד יותר יקשה דהא בזכחים ע' מבואר להדיא דלר"מ מטמא בבית הבליעה בכזית בכדא"פ, הרי להדיא דדין טומאת נבלת עוף טהור מדין אכילה הוא, ואף דהרמב"ם לא פסק לה, וכבר כתב הגר"ח זצ"ל דהוא משום די"ל דרס לר"מ הוי טומאת אכילה, אבל אירך תנאי פליגי,

אירישע אפטיילונג

דער גרויסער און הייליגער רוף!

דער אויפרוף וואס איז געקומען פון אגודת-און-ועד-הרבנים פאר הילף צוריק אויפצושטעלען די חרוב-געווארענע נעסמען פון תורה אין דער צערשמעטערער פוי-לין, איז דער ערשטער וואס רופט אונז צו טאן אונזער חוב פאר אונזער פארפייניגטען פאלק.

עס קומען און וועלען נאך קומען אנדערע אויפפאדערונגען צו העלפען אונזערע פאר-אונגליקליכע טאטעס און מאמעס, ברי-דער און שוועסטער פון פוילין אין זייער הונגער און עלענד-געשריי, און הלואי זאל נאך קומען די מעגליכקייט זיי צו העלפען, זיינען מיר זיכער אז קיינער, קיינער פון אונזערע אמעריקאנער אידען וועלען ניט שטעהן אן א זייט ווען דער פארטרויאונגס-ווירדיגער „דזשאַנט" וועט אונז רופען פאר הילף מיט ברויט און קלייד, א דאך איבערן קאפ און וויפיעל מעגליך מעהר קאנס-טרוקטיווע מיטלען צוריקצושטעלען דעם חרוב'דיגען עקאנאמישען צושטאנד פון די עלענדע.

דערווייל אָבער שטעהען מיר פאר דעם חוב צו הערען און אויספאלגען דעם יאָמער נע-שריי פון דער נשמה פון אונזער פאלק, אונ-זער הייליגער תורה וועלכע איז פארשוועכט געוואָרען פון די אמעריינע הענט פון די רשעים. עס פינגלען פאר אונזערע אויגען די פליהענרע אויתיות פון די פארברענ-טע הייליגע ספרים פון דער הייליגער ישיבה חכמי לובלין, און מיר זעהען די בלוט, די טיי-כען בלוט פון די קדושים וטהורים וואס האָבען זיך געוואָרפען אין פייער צוזאמען מיט דער תורה. מיר שוידערען ווען מיר שטעלען זיך פאר דעם שרעקליכען גורל פון אונזערע חרוב'-דיגע בתי מדרש, אונזערע פארברענטע ישיבות, מיר ווערען פארציטערט ליענענדיג די אונמעש-לאכע יסורים פון אונזערע ברידער, און מיר

בעינן חפצא דאכילה, וכי היכי דילפינן מקרא תאכל דבעינן כזית שזהו דין חפצא כמו"כ ילפינן לשאר דכרים חפצא דאכילה, וזהו ביאוד הסוגיא דחולין ק"ב דמקשי הא אכילה כתיב בה היינו דבעי אוכל ולא משקה, ומרבה מקרא דנפש דגם משקה בכלל, וזהו שכתב הרמב"ם השותה בכלל אוכל, היינו דלין החפצא, לא לענין מעשה האכילה. — ומה דבעינן ראוי לגר כנ"ל הוא נ"כ דין בחפצא ולא במעשה דאכילה, ואם אין ראוי לגר לאו חפצא דאוכל הוא ואינו מטמא. אלא דלפי"ז לכאורה שוב ק' מש"כ הרמב"ם דאם נפסל מאכילת כלב טהורה, וא"ל כמוש"כ לעיל, דאי הוה רק דין דבעי מעשה אכילה, אז שפיר י"ל דהחפצא הוי חפצא דטומאה אף בנפסל מאדם, אבל להנ"ל דנפסל מאדם לא הוי כלל חפצא דאוכל ובנבלת עוף טהור בעי חפצא דאוכל א"כ נמצא דאין כאן חפצא דטומאה כלל ולא הוה כלל סופו לטמא טומאה חמורה?

אלא דנראה דדין סופו לטמא טומאה חמורה פועל דין טומאה קלה, אבל דינא דטומאה קלה לא תליא בטומאה חמורה, דגדר סופו לטמא טומאה חמורה, הוא כאלו קבל טומאה ממקום אחר, ואין טומאת אוכלין תלויה אלא בתחילת חלות הטומאה שהיה סופו לטמא טומאה חמורה ולכן קיבל טומאת אוכלין, וכיון שנטמא, אף שבטלה דין טומאה חמורה, דין טומאה קלה לא פקעה עד שתפסד מאכילת כלב.

ואנכ דאמרינן בהאי ענינא, נימא בה מילתא, דהנה כגמ' הספק הוא למ"ד עד לכלב אבל למ"ד עד לגר אין ספק, וקשיא לי, לשיטת רש"י בכורות כ"ג דטומאה קלה היינו טומאת מנע דנבילה, וא"כ אכתי מצי למיבעי אף להאי מ"ד בנצל לטומאת מנע וצ"ע. (ועיין בנוב"י קמא, יו"ד סימן כ', ובמנחת חנוך מצוה קס"א).

הייוזער. און דאָס איז געווען ניט מעהר ווי נאָ-
 טירליך, ווייל אין ניו יאָרק געפינען זיך די
 גרעסטע שלאַכטהייוזער פון נאַנץ אמעריקא און
 וועלכע, זעלבסט פאַרשטענדליך, האָבען אויך
 דעם בעסטען סאָרט פלייש. און דער ניו יאָרקער
 בוטשער איז שטענדיג געווען זיכער אז ווען
 ער קויפט אין די ניו יאָרקער שלאַכטהייוזער,
 קריגט ער די פולע ווערדע פון זיין געלט און קען
 צופרידען שטעלען זיין קאָסטאַמער אויפ'ן בעס-
 טען אופן. דאָס זעלבע איז אויך וואָס אנגע-
 הער כשרות. עס איז אַלעמען בעוואוסט, אז
 די גרויסע ניו יאָרקער שלאַכטהייוזער, איז וואָס
 עס איז נונע כשרות, שטייען זיי אויף דער
 העכסטער מדרגה, ווייל זיי ציען די הייליגע
 טראַדיציע פון זהירות אין כשרות נאָך פון
 וועלט גאון און וועלט צדיק דער רב הכולל,
 זצ"ל, וועלכער האָט זיין לעבען אַוועקגעגעבען
 איינצואַרדנען די כשרות אין די גרויסע שלאַכט-
 הייוזער אין ניו יאָרק אין העכסטען און בעסטען
 זין. און פון דעמאָלט אָן ביז היינט צוטאָג
 איז די השגחה אין די גרויסע שלאַכטהייוזער
 אָנפאַרטרויט אין די הענט פון די גרעסטע
 רבנים אין לאַנד.

דאָס אַלעס האָט געבראַכט דערצו אז דער
 ניו יאָרקער אידישער כשר'ער בוטשער האָט
 ניט געוואוסט קיין אַנדער פּלאַץ וואו צו קויפּען
 כשר'ע פלייש אויסער אין ניו יאָרקער שלאַכט-
 הייוזער.

ווען אפילו עס איז אויך פריער אַריינגעבראַכט
 געוואָרען פלייש פון אויסער ניו יאָרק, איז דאָס
 געווען אין זעהר אַ קליינער מינימאַלער פּראָ-
 צענט, וואָס האָט כמעט ניט געהאַט קיין שום
 באַטרעף, און דאָס אויך איז אַריינגעבראַכט
 געוואָרען. נור פון די געהטסטע שטעט אַרום
 ניו יאָרק, ווי נואַרק און פּילאַדעלפּיא.

לעצטענס אָבער, ווי געוואָנט, האָט מען אָנ-
 געהויבען אַריינצוברענגען אין ניו יאָרק פלייש
 שען פון נאַנץ אמעריקא, אַזוי ווייט ווי 5, 6
 טאָג רייווע פון ניו יאָרק, און אין נאָר אַ גרוי-
 סער מאָס.

און דאָן ענטשטייט דער גרויסער און וויכ-
 טיגער פּראָבלעם פון כשרות. איז דאָ אַ זי-

שטוינען צו לייענען וואָס פאַר אַ העלרען מיר
 פאַרמאָגען אין אונזערע געבענשטע קינדער
 פון די ישיבות און די גאונים און צדיקים—
 ראשי ישיבות, וועלכע האָבען אַזוי פיעל מסירות
 נפש געוויזען ראַטעווענדיג זיך און זייערע
 ישיבות פון די רשעים. זיי, די בני און ראשי
 הישיבות, זיינען אונטער'ן פּייער פון קאַנאָנען,
 געפייניגטע פון רשעים, אויסגעמאַטערט פון
 הונגער און קעלט, געלאָפּען מיט דער תורה אין
 זייערע הענד, אום דער רשע זאָל אויף אונזער
 נשמה קיין שליטה האָבען. זיי האָבען פאַרמיר-
 טען דעם חרבן פון אונזער פּאָלק!

און אָט די העלרען פון ישראל וואַלגערען
 זיך איצט אין שטעדט און שטעדטלאַך אין
 ליטא, הונגעריגע, אָפּגעריסענע, אויף דער ערד
 אָן אַ קישען, אָן אַ צודעק, אין ניט געהייצטע
 שוהלען. זיי רופען צו אונז: „וועקט אויף די
 אמעריקאַנער אידען צו שיקען שנעלע הילף,
 ווייל עס דראַהט די סכנה אז די אויסגעמאַ-
 טערטע, צאַרטע און שוואַכע תלמידי חכמים
 זאָלען עס ניט אויסהאַלטען און תורה זאָל
 חלילה אונטערגעהן.“ און ווער פון אונז קען
 עס לייענען און זיין האַרץ זאָל ניט בלוטיגען?
 ווער פון אונז פאַרמאָגט עס אזא שטיינערנע
 האַרץ?!

עס איז דער גורל פון דעם קיום פון אונזער
 פּאָלק וואָס עס ווענדעט זיך אָן דער הילף וואָס
 ווערט פון אונז געפאָדערט.

רבנים און עסקנים, יחידים און צבורים, ריי-
 כע און ניט רייכע—העלפט! העלפט דעם קיום
 פון אונזער תורה, וואָס דאָס, נאָר דאָס, איז
 דער קיום פון אונזער פּאָלק!

דאָס פּראָבלעם פון בשר חוץ

אונטערוואַרטעט איז אויפ'ן כשרות געביט אין
 גרעיטער ניו יאָרק אַרויפגעשוואומען אַ נייער
 און וויכטיגער פּראָבלעם, נעמליך די פּראָגע פון
 בשר חוץ, ד. ה., אַריינגעפירטע פליישען פון
 אויסער ניו יאָרק. ביז נאָר לעצטענס האָט די
 ניו יאָרקער אידישע, בעפעלקערונג גענוצט כמעט
 אויסשליסליך, פלייש פון די ניו יאָרקער שלאַכט

אזוי האָט זיך געפירט די הייליגע, תורה-גע-
טרייע, פרומע און גיטס פּאַרביטנע ליעבע אלטע
היים!!

עס איז איבעריג צו ריידען וועגען די הפקרות
וואָס עס הערשט דאָ אין אמעריקא אויף אלע
געביטען פון אידישקייט, ווי אויך שחיטה בכלל.
ווי עס ווייזט דער הימעל-שרייענדער פּאַסט אין
ניו יאָרק, וואו אלע שוחטי עופות זענען פאַר
זייער קעפעל-שניידען געגען רעס אסור פון נאַנ-
צען אמעריקאַנער ראַבינאַט און די גדולי ישראל
פון ארץ ישראל און אייראָפּא, און אין די מערס-
טע קלענערע שלאַכטהייזער האַלט זיך דער שוחט
אז ער איז דער באָס פון שחיטה און דער רב
המשגיח האָט ווייט ניט די דעה וועלכע ער
דאַרף האָבען.

און דאָן קומט דאָ צו אַ נייער טראָגובעל
פון וועלכען די אלטע היים האָט אפילו גיט
געקענט טראַכטען און מיר מיינען דאָ וועגען
די פליישען וואָס קומען פון ווייט, מעהר פון 3
טעג ריזע פון ניו יאָרק.

ווי בעוואוסט איז לויטן אידישען דין פלייש
איבער 3 טעג אָהן הדחה (דאָס מיינט אָהן אָב-
גענאָסען מיט וואַסער) ניט כשר צו נוצען צום
קאָכען. פּרענט זיך, ווי זיינען כשר די פליישען
וועלכע קומען פון אזוי ווייט ווי 4, 5 טעג פון
ניו יאָרק? ! וואו גיסט מען זיי אָפּ? ! אפשר
אויפן וועג? עס איז אָבער פּעסטיגעשטעלט גע-
וואָרען אָהן שום צווייפעל, אַז אויפ'ן וועג איז
אונגעגלייך זיי אָבצוגיסען. די פלייש קומט אזוי
געפּאַסט, געפּרעסט, אַז עס איז גענצליך אויס-
געשלאָסען אַז מען זאָל עס קענען אָבגיסען.
איז פּרענט זיך דאָן — ווי טאַקע קען זיין כשר
די פלייש וועלכע קומען פון ווייט? איז מען
גיט מכשיל הרבים מיט טרפות? דאַרף און
טאָר דער ניו יאָרקער ראַבינאַט דאָס פאַרשוויי-
גען? !

עס איז דעריבער צו בענריסען האַרציג דאָס
אָננעמען פון ראַבינאַט פון ניו יאָרק צוזאַמען
מיט די אגודת הרבנים דאריצות הבדית וקנדה,
די העכסט וויכטיגע תקנה ניט אריינצולאָזען
קיינע פליישען אין ניו יאָרק וועלכע קומען פון
ערטער מעהר ווי 3 טעג פון טאָג פון שחיטה.

כערקייט און איז דען מעגליך אזא זיכערקייט,
אַז אלע פליישען וואָס קומען פון די סאַמע
ווייטסטע און פאַרוואַרפּענסטע געגענטען, זיינען
ריכטיג כשר? !

עס איז געוויס אויסער וועלכען עס איז
צווייפעל אַז וואָס אָנגעהער דאָס הרור און דאָס
שטריינגע אָבגעהיטקייט אין כשרות, קענען זיך
די אלע שלאַכטהייזער אויסער ניו יאָרק, הויך
איין שלאַכטהויז, זיך ניט גלייכען צו די גרויסע
שלאַכטהייזער אין ניו יאָרק. און ווען מיר שטע-
לען די פּראַגע וועגען כשרות, מיינען מיר גאַנץ
איינפאַך צו די אריינגעבראַכטע פליישען זיינען
טאַקע ריכטיג כשר און צו די אידען אין ניו
יאָרק ווערען ניט דורך דעם נכשל אין טרפות?
און אויב אזא צווייפעל עקזיסטירט, און די
פּראַגע וועגען כשרות ווערט אויפגעהויבען, איז
דאָן די אַנדער פּראַגע: ווי אזוי דאַרף דער
ניו יאָרקער ראַבינאַט רעאָנירען אויף דעם?
וואָס פאַר אַ שריטע דאַרפען אָנגענומען ווערען
וואָס זאָל פאַרהיטען דאָס ניו יאָרקער יודענ-
טום פון אַזעלכע מכשולים? אום צו ענטפערען
אויף די אלע פּראַגען איז כדאי צו בעטראַכטען
ווי אזוי האָבען די רבנים געהאַנדעלט אין דער
אַלטער היים וועגען זעלבען פּראָבלעם פון בשר
חזי.

עס איז אַלעמען בעוואוסט אַז אין די אלטע
היים האָבען די רבנים נישט ערלויבט אין זייערע
שטעט צו יוזען פלייש פון אַנדערע שטעט
און ערטער. עס איז אפילו בעוואוסט דער
פּאַסט אַז פיעלע רבנים פלעגען מדקדק זיין ניט
צו עסען קיינע פליישען ווען זיי זיינען געווען
אויסער זייער היים-שטאָרט, און אַנדערע האָ-
בען מדקדק געווען צו זעהן די חלפים ביי די
שוחטים פריער איידער זיי האָבען זיך ערלויבט
צו עסען אין אַ פּרעמדען אָרט. און דאָס איז
געווען אין די אלטע היים, וואו אלע שוחטים
כמעט אָהן אַ אויסנאַם זיינען געווען אידען
יִרְאִים ושלמים, לומדים מופלגים, און זיינען
געשטאַנען אונטערן רב און דער קהלה פון
שטאָרט, און דאָך האָט מען מדקדק געווען צו
עסען נור פון די שחיטה פון אייגענע שוחטים
און פון די שאלות פון אייגענעם רב!!

די צוויי אויסגעלאָשענע שטערנס.

פון הרב משה מאיר ישר

די הימלען פון עולם הלומדות האָבען לעצ-
טענס געליטען א שרעקליכען טרייסעל. אויס-
געלאָשען זיינען געוואָרען די צוויי שטראַהלענדע
ליכטער וועלכע האָבען באלויכטען די אידישע
שיף וואָס ווערט איצט אזוי גרויזאָם געשלי-
דערט פון די ברויזענדע כוואַליעס אינמיטען
פון א שטורמדיגען ים. די פיהרענדע שטערנס
—הנאון ר' שמעון שקאפ זצ"ל, גראדנער ראש
השיבה און הגאון ר' ברוך בער לייבאוויץ
זצ"ל, קאמעניצער ראש ישיבה.

די בריילאָנטענע רעקארדס פון זייערע לע-
בענס־אויפטוהונגען מאַניפעסטירט פיל געמיני-
שאַפטליכעס צווישען אָט די צוויי אדירי התורה.
אבוואהל יעדער איינער מיט אן אייגענאַרטיג
פערזענליכקייט, מיט באַזונדערע כחות און
תכונות הנפש, מיט אַ ספעציפיש־אייגענעם דרך
און שיטה אין לערנען, אין דאָך פאַראַן פיל
עהנליכקייט אין זייערע דערפאַהרונגען און דער-
גרייכונגען אַ דאַנק זייער אונגעווער גרויסע
אהבת התורה און אָפּפערווייליגקייט פאַר לומדי
תורה. ביידע זיינען געווען רבנים בישדאל,
בויער, שאַפער און עומדים בראש פון וועלט
באריהמטע ישיבות. זייער פיל־פאַרביגען לעבען
האָבען זיי אָנגעפאַנגען אין וואָלאָזשין און פאַ-
רענדיגט כמעט אין איין וואָך אונטער כמעט די
זעלבע טרויעריגע אומשטענדען.

א.

צופיל איז עס געווען פאַר הגאון ר' שמעון
שקאפ איבערצוטראַגען דעם בלוטיגען חורבן
פון זיינע ברידער אין די אידישע שטעט און
שטעטלאַך אין פוילן. דאָס פאַרוואַנדלען אין
אש די הייליגסטע אינסטיטוציעס, שוהלען, בתי
מדרשים און ישיבות; די שוידערליכע מלחמה,
די ווילדע ברומאליטעט פון די נאַציס, די גרוי-
זאַמקייט פון די באַלשעוויקעס — אינמיטען
פון אָט דעם שרעקליכען כאַאָס האָט דער גאון
פריהער פון אלץ געזוכט צו ראַטעווען זיין
ישיבה. ווען ער האָט זיך דערוואוסט אַז די
באַלשעוויקעס געהן אָפּגעבען ווילנא צו ליטא

די תקנה איז אַ העכסט וויכטיגע, ווייל זי
איז געבויט אינגאַנצען אויפ'ן דין וועלכער פאַר-
באָט צו נוצען פלייש נאָך דריי טעג אַהן הדחה.

מיר זיינען זיכער, אַז יעדער רב אין גרעי-
טער ניו יאָרק, וועט האַלטען פאַר זיין הייליגען
חוב זיך געבען די גרעסטע מיה די וויכטיגע
תקנה העלפען דורכפירען אין לעבען. יעדער
רב דאַרף זעהן ווייט און ברייט צו פראַקלאַ-
מירען די תקנה, סיי דורכ'ן ריידען אויפ'ן בימה
און סיי דורך איינפלוס אויף די כשר'ע בר-
טשערס פון זיין סעקשאַן דורך פערזענליכער
קאָנטאַקט, און זעהן באַאיינפלוסען די אלע וואָס
האַנדלען מיט כשר'ע פלייש, אַז זיי זאָלען ניט
אַריינלאָזען אין זייערע פלעצער קיינע פליישען
וועלכע קומען אין ניו יאָרק פון ערטער וואָס
זיינען ווייטער דריי טעג פון יום השחיטה.

מיר זיינען אויך זיכער, אַז די אמת'ע ריב-
טיגע סטריקטלי כשר בוטשערס וועלען אויס-
פאַנגען די גרויסע וויכטיגע תקנה, וועלכע איז
געבויט אויסשליסליך אויפ'ן אידישען דין, און
וועלען ניט אַריינברענגען קיינע פליישען פון
די ווייטערע ערטער וועלכע זיינען מעהר ווי
דריי טעג פון יום השחיטה.

דער ראַבינאַט פון ניו יאָרק צוזאַמען מיט די
אגודת הרבנים האָט אויפגעטאָן זעהר אַ גרויסע
און וויכטיגע זאָך פאַר דאָס אָפהיטונג פון כשרות
אין גרעיטער ניו יאָרק מיט די נייע תקנה וואָס
זיי האָבען געמאַכט, און מיר ווילען דאָ אויס-
דריקען אונזער זיכערקייט, אַז ווען די תקנה
זאָל ריכטיג און געטריי אָבגעהיט ווערען, וועט
דאָס אַ סך העלפען אין אָפּשאַפען די הפקרות
און דעם תהו ובהו וואָס הערשט יעצט אין בער-
צוג פון דאָס אַריינפירען פלייש פון אויסער
ניו יאָרק, און וועט אָפּשאַפען פילע גרויסע
מכשולים אין טרפות און געוויס פאַרדיגט דער
ראַבינאַט פון ניו יאָרק און די אגודת הרבנים
גרויס קרעדיט פאַר זייערע וויכטיגע און גרויסע
אדרייט אויף דעם געביעט.

האָט ער גלייך אוועקגעשיקט זיינע תלמידים קיין ווילנע, ערווארטענדיג אליין נאָכצוקומען. ער האָט זיך געשטעלט דאוונען מנחה. אָנגעפאָנגען שמונה עשרה מיט אַ צובראָכען געמיט, האָט אַ טיפּען זיפּץ געטאָן. דאָס האַרץ אָנגעוועהר טאָגט און איבערפילט מיט אידישע צרות האָט געפלאַצט. ער האָט אויסגעוהויכט זיין הייליגע נשמה — אַ מיתת נשיקה.

געבאָרען געוואָרען איז ר' שמעון אין יאָהר תר"כ אין דער שטאָט טורעץ, מינסקער נובער-ניע, צו זיין פאָטער ר' יצחק שמואל הכהן און זיין מוטער רחל. איבער זייערע כחות האָבען זיך די עלטערען אָנגעשטרענגט צו ערציהען זייער זוהן אין די אידישע געזעהלעטען פון תורה. אין עלטער פון צוועלף יאָהר האָבען זיי איהם אוועקגעשיקט אין דער ישיבה אין מיר. דער קליינער טורעצער איז שנעל מפורסם גע-וואָרען אין דער ישיבה אַ דאָנק זיינע עלוי'שע כשרונות, שאַרפען מח און שנעלע תפיסה. זיין התמדה און חשק צו לערנען זיינען געווען זעהר גרויס. אין די צוויי יאָהר וואָס ער האָט גע-לערנט אין מיר איז ער געוואָרען אַ באַדיי-טענדיקער לומדן. אין יאָהר תרל"ד, אין עלטער פון פערצען יאָהר, איז ער אָנגעקומען אין דער ישיבה אין וואָלאָזשין.

דער בעריהמטער ראש ישיבה הגאון ר' נפתלי צבי יהודה בערלין (נצי"ב) האָט זיך זעהר דערפרעהט מיט זיין נייען תלמיד, האָט איהם שטאַרק מחבב און מקרב געווען, און האָט געהאָט גרויס הנאה זיך משתעשע צו זיין מיט איהם אין לערנען. שמעון טורעצער איז גע-ווען פון די יחידי סגולה אַריינצוגעהן לפני ולפנים אין קדשי הקדשים פון דאָמאָלסטײַגען גרעסטען היכל התורה — וואָלאָזשינער ישיבה. ער איז געווען פון די מצוינים וועלכע האָבען זיך געזאָמעלט אַרום דעם שפּעטער באַריהמטען נאון הדור ר' חיים הלוי סאַלאַוויטשיק, וועל-כער איז דאָמאָלט נאָך געווען אַ יונגערמאַנטשיק אויף קעסט אין „בית הרב“, ביי זיין פרוי'ס זיידע דעם נצי"ב.

געבאָרען לאַ גוואַרדיא האָט דעם 8טען יאָנואַר פאַרעפּענטליכט דעם רעפּאָרט און די רעקאָ-מענדאַציעס פון דער קאָמיסיע, וואָס ער האָט

וער הכשרות פלאַמבע גוטגעהייסען אין מעיאָר'ס קאָמיסיע רעפּאָרט

מעיאָר לאַ גוואַרדיא האָט דעם 8טען יאָנואַר פאַרעפּענטליכט דעם רעפּאָרט און די רעקאָ-מענדאַציעס פון דער קאָמיסיע, וואָס ער האָט

זעסן יאָהר האָט ר' שמעון פאַרבראַכט אין וואָלאָזשינער ישיבה. זיין התמדה איז געווען

לייט, באקומען זייער שכירות פון די ארבייט-
נעבער, דורך דער פארמיטלונג פון דער יוניאן,
צו וועמען עס ווערען צוגעשיקט אלע טשעקס
פאר שכירות.

ב. שוחטים ווערען קלאסירט דורך דער
יוניאן לויט זייער עלטער, פעהיגקייט, דערפאר-
רונג וכדומה, מיט א געהאלט לויט דער קאטע-
גאריע צו וועלכער די יוניאן טיילט צו דעם
שוחט. די שכירות באטרעפען פון 18 דאלאר
(מינימום), ביז 52 דאלאר (מאקסימום), א וואך.
ג. אלע קאטעגאריעס שוחטים באקומען
זייערע געהאלטען פון די צאָהלונגען וואָס עס
ווערען געמאכט צו דער יוניאן דורך די אר-
בייטנעבער אויפ'ן יסוד פון א האַלבען סענט
פאר א פונט געשאַכטענע עוף; דאָס געוויכט
ווערט אויסגערעכענט דורך ספעציעלע „טשאַר-
דזשערס“, וואָס ווערען באַשטימט דורך דער
יוניאן.

3. אַרבייטסלאַזיגקייט

א. די יוניאן האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר
פעהיג צו רעדוצירען ביז א מינימום די אר-
בייטסלאַזיגקייט צווישען איהדע דריי הונדערט
מיטגלידער, דערלויבענדיג יעדען שוחט צו שענ-
טען ניט מעהר ווי 12,000 פונט עוף א וואך.
ב. פונדעסטוועגען, האָט זיך די לאַגע פאַר-
ערגערט צוליב דער טאטואך, וואָס די יוניאן
נעמט ניט צו קיין נייע מיטגלידער, און וואָס
אַרום זיבעציג מיטגלידער פון דער אָפּאָזיציע-
יוניאן, באַקאנט אַלס כנסת השוחטים, זיינען
אויסגעשלאָסען פון די עופות-מאַרקעטס.

4. פּרייזען

א. דער אונטערשיד אין פּרייז צווישען די
כשר'ע און „דרעסד“ עופות, איז בערך 10 ביז
12½ סענט א פונט.
ב. דער פאַרמער פאַרקויפט אן עוף פאַר
בערך 17 סענט א פונט.
ג. דער פאַרברויכער אין ניו יאָרק באַצאָלט
דערפאַר צווישען 34 און 36 סענט א פונט.
ד. דער הילוף צווישען דעם אַריגינעלען
פּרייז פונ'ם פאַרמער ביז'ן פּרייז וואָס עס באַ-
צאָהלט דערפאַר דער פאַרברויכער, געהט אַוועק
צו די פאַרשידענע יוניאָנס, זעלכע גיבען זיך

באַשטימט לעצטען יאנואַר צו אונטערזוכען די
כשר עופות אינדוסטריע.

די קאָמיסיע איז באַשטאנען פון ד. 5. מעק-
לער, רעדאַקטאָר פון „מאָרגען זשורנאַל“, דר.
ש. מאָרגאַשעס, רעדאַקטאָר פון „טאָג“ און נ.
זאַלאַוויץ, פון „פאַרווערטס“.

אין דעם באַריכט ווערט געזאָגט:

א. דעם מעיאָר'ס קאָמיסיע פאַר אויספאַר-
שען די לאַגע אין דער כשר-עופות אינדוסטריע
האָט איינגעפאַרדענט אַכצען פאַרהערען אין
סיטי האָל, אָנהויבענדיג דעם 3טען פעברואַר,
1939, און ענדיגענדיג דעם 26טען יוני פון זעל-
ביגען יאָהר.

עס זיינען גענומען געוואָרען אויף א פאַר-
הער 35 ערות, וועלכע האָבען פאַרטראַטען פאַל-
גענדע גרופען:

1. די עופות שוחטים יוניאן, לאַקאַל 370.
 2. כנסת השוחטים.
 3. דחי סיטי וואַיד פּאָלמרי אַסאָסיאַטיאָן.
 4. דער ועד הכשרות פון נרייטער ניו יאָרק.
 5. די פּעדעריישיאָן פון כשר'ע בוטשערס.
- די ראַטגעבער (לאַיערס) פון די פאַרשידענע
צדדים זיינען געווען:

1. לואיס וואָלדמאַן און דייוויד אשע, פאַר
דער שוחטים יוניאן.
 2. דייוויד דרעקסלער און הערבערט פאַרס-
טער, פאַר די עופות הענדלער.
 3. לואיס גריבעץ, פאַר דער כשרות אַסאָ-
סיאַטיאָן.
 4. אייברעהעם בריל, פאַר די בוטשערס.
- ב. די הויפט-פאַקטען, וועלכע זיינען פעסט-
געשטעלט געוואָרען בעת דער אונטערזוכונג,
זיינען:

1. דער פאַרנעם פון דער אינדוסטריע
צוויי מיליאן פונט עופות ווערען געשאַכטען
אויף כשר יעדע וואָך אין ניו יאָרק, און ווערען
פאַרברויכט דורכ'ן עולם פאַר דעם סכום פון
דריי פערטעל מיליאן דאלאר.
2. דער קאַלעקטיווער שכירות-סיסטעם
פון דער שוחטים יוניאן
א. די מיטגלידער פון דער יוניאן, וועלכע
זיינען אָנגעשטעלט דורך די עופות מאַרקעט-

פארסמענט ביורא" פון דער שטאדט אין צו קליין כדי באמת צו קאנען דורכפיהרען א פולשטענדיגען קאנטראל פון כשרות אין די עופות-מארקעטס.

די מסקנות

די דערמאנטע קאמיסיע, נאך דער אויספאר- שונג פון דער גאנצער סיטואציע, איז געקומען צו אט די מסקנות:

1. די סיסטעם פון קאלעקטיווע שכירות, וואס איז כמעט אן אוניקום אין דער געשיכטע פון דער אמעריקאנער ארבייטערשאפט, דארף ווערען אויפגעהאלטען אזוי לאנג ווי די מער- הייט מיטגלידער פון דער יוניאן אין דערצו מסכים, און מיטלען ווערען אָנגענומען צו פאר- מידען מיסברויך.

2. כדי צו באַזייטיגען אַרבייטסלאַזיגקייט אין דער עופות אינדוסטריע, ווי אויך מיט'ן ציעל אַפצושאפען קאָנקורענץ צווישען שוחטים, דארפן די מיטגלידער פון „כנסת השוחטים" אריינגענומען ווערען אין דער עופות-שוחטים יוניאן, לאָסאל 370. בהדרגה'דיג, צוזאמען מיט'ן וואוסס פון ארבייט, דארף געשאפען ווער- רען א מעגליכקייט פאר די מיטגלידער פון דער „כנסת השוחטים" צו זיין טעינג אלס „טשאַר- דזשערס", אין צייטען ווען די יוניאן-שוחטים זיינען באַשעפטיגט ביי גאַרמאַלע ארבייטען.

3. וואָס איז שייך דער רבנישער השגחה איז אונזער מיינונג, אַז דער קאַלעקטיווער (אַרגאַניזירטער) ראַבינאַט, און קיין רבני' ישער יחיד, דארף זיין דער ממונה איבער כשרות און האָט אַ גילטיגקייט. ווארום דער אינדיווידועלער רב, וועלכער איז אַ פרי- וואַטער אָנגעשטעלמער פון אַ מאַרקעט-מאַן, אָדער בומשער, איז עלול אַרונטערצופאַלען אונטער דעם דרוק פון זיין ארבייטס-געבער.

ב. די בעסטע מאַרקבאַרע מעטאָדע צו גאַראַנטירען דעם כשרות פון דעם עוף איז דאָס באַנוצען זיך מיט דער פּלאַמבע, וואָס ווערט אנערקענט נישט נאָר דורך דעם גרעס- טען רוב פון די רבנים אין ניו יאָרק, נאָר אויך דורך די גרעסטע רבנישע גדולים אין אייראָפּע.

אָפּ מיט דער ארבייט ביי די עופות נאָכרעם ווי זיי גרייכען ניו יאָרק.

ה. דער טייל וואָס עס באַקומט דער שוחט, וועלכער מאַכט פאַקטיש דאָס עוף כשר אין בערך אַ האַלבער סענט אויפ'ן פונט פון עוף. 5. רבנישע השגחה

א. אָהן אַ רבנישע השגחה קאָן מען נישט זיין זיכער, אַז אַן עוף איז כשר. אין פיל פּאַ- לען פעהלט אזא השגחה אינגאנצען.

ב. השגחה דורך אַן אינדיווידועלען רב ווערט נישט באַטראַכט אלס געניגענד דורך די אָרגאַניזירטע רבנים פון שטאָדט.

ג. די פּלאַמבע וואָס איז איינגעפיהרט גע- וואָרען דורך דער כשרות אַסאָסיאָישאַן, וואָס האָט געהאַנדעלט בהסכּם מיט'ן אָרגאַניזירטען אָרטאָדאָקסישען ראַבינאַט פון שטאָדט, איז נישט מעהר בנמצא אין די מעהרסטע מאַרקעטס פון שטאָדט.

6. בוטשערס

א. כמעט אַלע בוטשערס אָרגאַניזאציעס זיי- נען געענן אַן אָרגאַניזירטער, קאַלעקטיווער כשרות קאָנטראָל פון ועד הכשרות, און פאַר אינדיווידועלער אויפזיכט פון רבנים-יחידים.

ב. די בוטשערס אָרגאַניזאציעס זיינען אָבער יאָ מסכים איינצופיהרען די פּלאַמבע, ווי די כשרות אַסאָסיאָישאַן האָט פאַרלאַנגט, אויב זיי וועלען האָבען אַ מיט-דעה, דורך זייערע פאַרטרעטער צוזאמען מיט די רבנים, אין דעם קאָנטראָל פון די געלדער וואָס די פּלאַמבעס בריינגען אריין.

7. דאָס פובליקום

דאָס פובליקום האָט נישט קיין מעגליכקייט פון קאָנטראָלירען נישט די פרייזען פון דער כשר'ן עוף, נישט די קוואַליטעט פון דעם כשר'ן פּראָ- דוקט, נישט די באַציהונגען צווישען די ארבייטס- געבער און ארבייטס-געבער.

8. שטאָדמישע רעגירונגס קאָנטראָל.

א. דער שטאָדמישער רעפּארטמענט פון מאַרקעטס האָט — דורך זיין כשרות ביוראָ — דעם אויפּטראַג צו וואַכען איבער דער אָפּהיי- טונג פון כשרות אין די עמענטליכע מאַרקעטס. ב. אַלע זיינען מסכים, אַז די „כשר ענ-

און גייען אום אָפּגעריסען אָהן קליידער און אָהן די סאַמע נויטיגסטע פּאַר'ן מענשליכען געברויך. דער רעדנער באַריכטעט ווייטער אַז די אגודת הרבנים האָט אויף איהר לעצטען האַלב יעהר ליכען קאָנווענשאַן בעשלאָסען אָנצופאַנגען אַ קאַמפּיין פאַר דאָס רעטונג פון די פּוילישע ישיבות. דער קאַמפּיין האַלט זיך אין ענטוויקלען און דער רעדנער מיינט אַז דער ועד הרבנים אַלס דער ראַבינאַט פון ניו יאָרק, מוז זיך די גרעסטע מיהע געבען און מוז די גרעסטע אָנשטרענגונג מאַכען אַז דער קעמפּיין אין ניו יאָרק זאָל דעם גרעסטען ערפּאָלג האָבען און עס זאָל קענען געשאַפען ווערען אַ גרויסע סומע ווי עס פאַסט פאַר ניו יאָרק, פאַר דאָס רעטונג פון אונזער הייליגע גרויסע פאַר'גלות'טע מרכזי התורה פון פּוילין.

עס ענטוויקעלט זיך אַ העפּטיגע רעבאַטע ווערען די מיטלען ווי אָנצופיהרען דעם קאַמפּיין, און פילע רבנים געהמען אַ וואָרט און שלאָגען פאַר וויכטיגע הצעות.

מיט אַ בעזונדער נשמה'דיגקייט און גייסט־רייכקייט צייכענט זיך אויס די רעדע פון הרב מרדכי נאָרדאָן, ראש הישיבה פון לאָמזע, דער איניציאַטאָר און גייסטיגער פיהרער פון קעמפּיין. ער האָט ממש בענייטערט די גאַנצע אסיפה און זיינע גרויסע טיפּע געדאַנקען וועגען דעם חוב פון יעדען אידען און איבערהויפּט פון יעדען רב אין דעם איצטיגען גרויזאַמען מאַמענט פאַר אידען און פאַר'ן יודענטהום זייער נען אַרויסגעזאָגט געוואָרען מיט אַזויפיל געפיהל און האַרציגקייט, אַז זיי האָבען פילע געריהרט צו טרערען.

עס ווערען אָנגענומען די פּאָלגענדע רעזאָלוציעס:

א. וואַרפען אַ חוב קדוש אויף יעדען רב און יעדע שוהל צו מאַכען אַפּיעלס דעם שבת, פרשה וּאָרא, פאַר די פּוילישע ישיבות.

ב. גרינדען אַ עקסטראַ קאָמיטע ביים ועד הרבנים, וועלכע זאָל העלפען צוזאַמען מיט די אַלגעמיינע פיהרערשאַפט דורכפירען דעם קעמפּיין אין ניו יאָרק, מיט די נור מעגליכסטע הצלחה און גרעסטען ערפּאָלג.

ג. כדי צו גאַראַנטירען דעם עולם געגען מיסברויכען פון דער פּלאַמבע, און כדי צו פאַר־זיכערען אַלעמען, אַז רעד דאָזיגער סיסטעם וועט דינען נאָר דעם צוועק פון אַ פאַרשטאַרקטער כשרות, ווי אויך גענען איבערגעטריבענע אויס־גאַבען, דאַרף די הכנסה פון דעם פאַרקויף פון פּלאַמבעס קאָנטראָלירט ווערען דורך אַ פאַר־איניגטען קאָמיטעט פון אָרגאַניזירטע רבנים, מאַרקעט־לייט, בוטשערס און פּובליקום.

פאַרשטאַרקונג פון כשרות־געזעץ

די שטאַרט פאַרוואַלטונג, וועלכע האָט אַ חלק אין דער ריכטיגער, רעגעלער פיהרונג פון דער כשרות אינדוסטריע, ווי אויך אַ ספּעציעלען אינטערעס אין דער צופאַסונג פון דעם כשרות־געזעץ אין הסכם מיט די סטאַטוטען פון ניו יאָרק סטייט, דאַרף אונטערשטיצען די פריי־וויליגע אָנשטרענגונגען פון די פאַרשידענע גרופּען אין דער אינדוסטריע, צו דערפיהרען צו אַ שטאַרקער צוזאַמענאַרבייט צווישען דער אינדוסטריע און דעם פּובליקום, בכדי צו שאַפּען די זיכערקייט אַז דער קאָנומענט פון כשר'ע עופות ווערט ניט באַשווינדעלט, נאָר באַקומט שוה כסף פאַר זיין געלט.

טעטיגקייטען פון ועד הרבנים

מיטוואַך, פרשה וּאָרא, איז אין אָפּים פון ועד הרבנים פּאָרנעקומען אַן אַלגעמיינע אסיפה פון אַלע רבנים־חברים פון ועד הרבנים אונטערן פּאַרזיץ פון הרב משה ראָזען.

די ערשטע פּראָגע פון סדר היום איז געווען: דער קאַמפּיין פאַר די גלות ישיבות.

דער מנהל פון ועד הרבנים, הרב א. י. פיי־וועלזאָהן, האָט געהאַלטען אַ ליינגערע רעדע ווערען די אומגליקליכע און העכסט טראַגישע לאַגע אין וועלכע עס געפינען זיך די גרויסע ישיבות אין פּוילען, וועלכע זיינען אויסגעריסען און פאַרוואַנדעלט געוואָרען פון זייערע ערטער און געפינען זיך יעצט אין גרעסטען נויט אָהן אַ היים און אָהן מיטלען אין גלות, און די ישיבה לייט ליידען אַם שרעקליכסטען, ממש הונגער,

ווער ווייסט מיט וואָס פאַר אַ פּליישען ניו יאָרק קאַרמעט זיך, און ווער קען דען וויסען ווי גרויס עס זיינען די מכשולים אין טריפות וואָס קומען אַרויס פון אזאָ הפּקות?!

דער רעדנער ווייזט אָן אַז דער ועד הרבנים איז קיינמאָהל ניט געווען גענען אַריינפירען פּלייש פון אויסער ניו יאָרק און שאַפּען מיט דעם אַ מין מאָנאָפּאָל פאַר די ניו יאָרקער שלאַכטהייזער; געוויס קען קיינער ניט זיין גע- גען דאָס אַריינברענגען פון פּלייש פון אַזעלכע בערימטע און בעוואוסטע שלאַכטהייזער ווי למשל פון סינסינעטי און אַנדערע. אָבער איז דען דערלאָזבאַר און מעגליך אזאָ הימעל־שריי- ענדע הפּקות אין דעם הינזיכט פון אַריינפירען פּלייש פון אויסער ניו יאָרק ווי עס הערשט אין איצטיגען מאָמענט? ! קען מען דען און טאָר מען דען אַריינלאָזען פּליישען פון אַזוי ווייט ווי 5, 6 טעג ריזע פון ניו יאָרק, אין דער צייט ווען עס איז באוואוסט און איז פעסט געשטעלט געוואָרען אַז אויפ'ן וועג קען מען די פּלייש אויף קיין פּאַל ניט אָפּניסען ווי דער איר דישער דין פּאָדערט? ! איז דען מעגליך צו אַריינלאָזען פּלייש פון אַזעלכע ערטער וואו עס איז ווייט ניטאָ קיין זיכערקייט אַז דאָרטען איז דאָ ריכטיגע כשרות? ! קענען מיר און טאָרען מיר דערלאָזען אזאָ צושטאַנד פון לית דין לית דיין? !

הרב פייוועלזאָהן שטעלט זיך דאָן אָפּ אויף די גרויסע און וויכטיגע תּקנה, וואָס איז לעצ- טענס אָנגענומען געוואָרען דורכ'ן פּאַראייניגטען ראַבינאַט אין ניו יאָרק צוזאַמען מיט די אגודת הרבנים פון אַמעריקא, נעמליך, אַז קיינע פּלייש שיען וואָס קומען פון ערטער וואָס זיינען וויי- טער פון ניו יאָרק מעהר ווי דריי טעג פון יום השחיטה, זאָלען ניט ערלויבט ווערען אַרייב- צוקומען אין ניו יאָרק און קיינע אידען זאָלען אַזעלכע פּלייש ניט נוצען. די תּקנה, ווייזט אויף דער רעדנער, קען געוויס אין אַ גרויסע מאָס אָפּשאַפּען די הפּקות און די מכשולים אין כשרות, וואָס הערשען יעצט ביים אַריינפיר- רען פּרעמדע פּליישען. און הרב פייוועלזאָהן

נ. די עקסטראַ קאָמיטע ביים ועד הרבנים דאַרף שטיין אין אַ ענגען קאָנטאַקט מיט די ועדי הרבנים אין די פּאַרשידענע סעקשאַנס, אויפ' פּאָדערען זיי און מזרז זיין צו ערפילען זייער הייליגען חוב אָפּצוראַטעווען פון חרבן, ח"ו, די גלות ישיבות פון פּוילין.

ד. יעדער ועד הרבנים אין זיין סעקשאַן מוז מאַכען אַ ליסטע פון אַלע שוהלען און אויך פון אַלע בעמיטעלטע יחידים אין דעם געגעבע- נעם סעקשאַן, און זעהן צו בעזוכען אַלע שוהלען און בעאיינפלוסען זיי צו מאַכען אַפּיעלס און אויך זיך זעהן מיט די אַלע יחידים, וועלכע קענען אַרויסקומען מיט גרעסערע בייטרעגע פון דעם רעמוננס־קעמפּיין.

אויפ'ן סדר היום איז דאָן אַרויף די פּראַגע פון בשר חזי.

הרב פייוועלזאָהן האַלט דאָן אַ ליינגערע רע- דע, אין וועלכע ער ווייזט אָן וואָס פאַר אַ גרויסער און וויכטיגער פּראָבלעם פון כשרות עס איז ענטשטאַנען מיט דאָס אַריינפירען פּלייש אין גרויסער מאָס פון אויסער ניו יאָרק, וועל- כע גרויסע מכשולים אין טרפות עס קומען אַרויס פון דעם און ווי ווייט עס איז וויכטיג אַז דער ועד הרבנים זאָל אָננעהמען די נור מעגליכסטע דראַסטישע מיטלען לויט'ן אידישען דין אָפּצור- שאַפּען די אַלע איבלען, וועלכע זיינען פאַר- בונדען מיט די פּראַגע פון בשר חזי.

דער רעדנער בעריכטעט אַז לעצטענס איז ניו יאָרק געוואָרען אין בעצוג פון אַריינפירען פּלייש פון דרויסען ממש אַ הפּקר שטאָדט, אַ עיר פּרוצה, וואו מ'פירט אַריין פּלייש פון וואַנעט נור די האַרץ גלוסט, אָהן דעם קלענסטען קאָנט- ראָל און אָהן די מינדסטע זיכערקייט אַז די אַריינעפירטע פּליישען זיינען טאַקע אמת ריכ- טיג כשר. עס קומען אַריין פּליישען אין ניו יאָרק פון ערטער אַזוי ווייט ווי 5, 6 טעג ריזע און אויך פון אַזעלכע ערטער וואו אין די שלאַכטהייזער זיינען אַפילו קיין רבנים ניטאָ. און אַזוי איז אין דעם הינזיכט אין ניו יאָרק ענטשטאַנען אַ הימעל־שרייענדע הפּקות און

קאנטאקט אלע כשר'ע כומשערס אין זייערע מעקשאַנס און אויך אלע מעמבערס, אז זיי זאָל לען ניט יוזען אַזעלכע פליישען וואָס קומען ווייטער ווי 72 שטונדען פון יום השחיטה.

ג. זעצען א בית דין פון ועד הרבנים און רופען יעדען כשר'ן כומשער אָדער האָלסילער, האָל-קיעפער אָדער רעסטאָראַנט אייגענטהימער, אָדער אַנדערע וועלכע וועלען געפונען ווערען אז זיי זיינען עובר אויף די תקנה און זיי געבען א הזרה און א התראה גדולה.

עס ענטוויקעלט זיך דאָן זעהר א וויכטיגע רעבאָטע אין וועלכע אלע רבנים רעדנער זאָגען זיך אַרויס האַרציג פאַר די תקנה און לייגען פאַר פערשידענע פלענער ווי אזוי די זאך ווי שטריינגער און ווי בעסער דורכצופירען, און איינשטימיג ווערען אָנגענומען די אלע פאַר געלייגטע רעזאָלוציעס.

פאָדערט אויף דעם מיטינג, אז אלע רבנים און דער ועד הרבנים אלס א קערפערשאַפט זאָלען אלעס מעגליכעס טאָן אז די תקנה זאָל פאַר-ווירקליכט ווערען הונדערט פראָצענט אין לע-בען, איבערהויפט ווען די תקנה איז באַזירט אויפ'ן אידישען דין. אויב עס איז דאָ אויס-צוועצען געגען די תקנה, איז דאָס וואָס אין די 3 טעג ווערט ערלויבט אַריינצופיהרען פון אלע פלעצער; איז דען דאָ די זיכערהייט אז אין די אלע פלעצער אין די 3 טעג איז דאָרטען די כשרות דיכטיג איינגעארדענט? איז דען ניטאָ קלענערע שלאַכטהייזער אין די 3 טעג וואו די כשרות האָט געמענט א סך בעסער זיין און וואו עס פאָדערט זיך וויכטיגע תקונים איידער מען ערלויבט אַריינצופירען פון זיי פלייש? הרב פייוועלזאָהן לייגט דאָן פאַר די פאָלגענדע רע-זאָלוציעס:

א. די אסיפה כללית פון ועד הרבנים, באַ-שטעטיגענדיג די וויכטיגייט פון די תקנה אז קיינע פליישען וועלכע קומען פון ערטער וויי-טער פון ניו יאָרק ווי 72 שטונדען פון יום השחיטה, וואו עס קען ניט זיין די ריכטיגע הרהה ווי דער דין פאָדערט, זאָל ניט ערלויבט ווערען אַריינגעבראַכט ווערען אין ניו יאָרק און מען זאָל זיי ניט טאָרען יוזען. פאָדערט אויף אלע כשר'ע כומשערס, ריטיילערס און האָלסיר-לערס, וואורשט פעקטאָריעס, פלייש ספעקיוליר-טאָרס, האָלס, רעסטאָראַנס און אלע אידישע געזעלשאַפטליכע אינסטיטושאַנס, ווי האָספיר-טעלער, מושב זקנים'ס א. ז. וו. אין גרעיטער ניו יאָרק, אָפהימען ריכטיג די תקנה און ניט יוזען קיינע פליישען וועלכע קומען ווייטער ווי 72 שטונדען פון יום השחיטה פון ניו יאָרק, ווייל די תקנה איז באַזירט אויפ'ן דין און איז העכסט וויכטיג פאַר אָפהיימונג פון כשרות אין ניו יאָרק.

ב. אויפפאָדערען אלע רבנים אין גרעיטער ניו יאָרק אז זיי זאָלען מיט אלע מיטלען העלפען דורכפירען און פאָרווירקליכען די תקנה, דורכ'ן ריידען וועגען דעם פאַר'ן עולם אויף די בימות און אויך דורך באַאיינפלוסען דורך פּערזענליכען

לוח לחדשי כסלו-טבת-שבט

ערב שבת	בעלות השחר	זמן תפילה	ליכט צינדען
ויצא, נאָוו. 17	— —	5:47	4:19
וישלה, נאָוו. 24	— —	5:56	4:14
וישב, רעצ. 1	— —	6:03	4:12
מקץ, רעצ. 8	— —	6:10	4:11
ויגש, רעצ. 15	— —	6:15	4:12
ויחי, רעצ. 22	— —	6:19	4:14
שמות, רעצ. 29	— —	6:22	4:18
ואדא, יאָנואר 5	— —	6:23	4:24
בא, יאָנואר 12	— —	6:22	4:31
בשלה, יאָנואר 19	— —	6:19	4:39
יתרו, יאָנואר 26	— —	6:14	4:47
משפטים, פעב. 2	— —	6:08	4:56